

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ

ИЗДАНИЕ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, НАУКА И КУЛТУРА

БРОЙ 7–8 (402–403), година XXVIII

14 октомври 2010 година

Европейската нощ на учениците 2010

**Тържествено
откриване на новата
академична година**

на стр. 2

**Завърши приключението
на студентите по пътя
на книгата**

на стр. 5

**Акордеонистът виртуоз
Петър Ралчев**

на стр. 15

Пловдивски университет
„ЛАНСИЙ ХИЛЕНДАРСКИ“

ЕВРОПЕЙСКА НОЩ
НА УЧЕНИЦИТЕ

ПЛОВДИВ, 24. СЕПТЕМВРИ 2010

**Студенти се върнаха с
награди от
европейски фестивал**

на стр. 3

**Дистанционното
обучение – мост между
образователните модели**

на стр. 22

**Представянето на Пловдив
в „Европеана“**

на стр. 24

стр. 20

Носталгиите на ХХ век

В Броя ще прозетемте още:

- Кой са наградените учени на Форум Наука 2010
- Морякът и Монахът или стихове, писани с кръв от целувка

- Руски министър на образованието гостува в университета
- AIESEC – Пловдив набира нови членове и стажанти

Тържествено откриване на новата академична година

В първия ден на октомври в Концертна зала за 49-и път бе открита новата учебна година в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Заместник-ректорът доц. д-р Запрян Козлуджов съобщи, че броят на тези, които за пръв път прекрочват прага на аудиториите е 3 300. „През втората половина на този месец в деветте факултета на ПУ ще стартират над 120 магистърски програми. След трудната, но успешна кандидатстудентска кампания ПУ успява да реализира почти напълно държавната си поръчка. Резултат, с който много малко висши училища могат се похвалат“, заяви доц. Козлуджов.

В академичното си слово ректорът проф. д-р Иван Куцаров обърна специално внимание на изключителното дело, извършено от патрона на Пловдивския университет. „И до днес авторът на „История славяноболгарская“ остава първообраз на всичко най-възвишено, което 13-вековната българска история е създала“.

Той обширно представи достойнствата и предимствата на ПУ – университет, в който са застъпени четирите основни направления във висшето образование – хуманитарното, природното, общественото и техническото. Те са разпределени в 9 факултета, 2 филиала и един колеж. 900-членен екип полага усилия за над 19 хиляди студенти, от които над 1000 са чужденци. ПУ може да се похвали с неограничено богатство от 60 професори и над 200 доценти. Ректорът спомена за непрекъснатото обновяване и разширяване на материалната база на нашия университет, което се реализира почти изцяло със собствени средства.

Едно от най-значимите предимства е голямото международно признание – ПУ има дого-

вор с авторитетни висши учебни заведения в цял свят, с които сътрудничи от години, а последният подписан договор за сътрудничество е от тази година – с Университета в Гранада, Испания.

Кадрите на ПУ имат възможността да обменят опит и знания в чужбина чрез различните образователни програми. Само по любимата на всички програма Еразъм са заминали общо 506 студенти до момента, от които 93 през изминалата учебна година.

Гости на откриването бяха пловдивският митрополит Николай, заместник-кметовете на Пловдив Петя Гогова, Георги Титюков, главният секретар на кметството Борислав Инчев, ръководители на други учебни заведения и народни представители.

Пловдивският митрополит Николай благослови започващата академична година, пожела Божественият дух да осени всички, които искат да увеличат и обогатят знанията си, и всички, които преподават. Поздравления отпрати и председателят на Студентския съвет Анелия Дакова. Тя не пропусна да припомни, че организацията е създадена от студенти за студенти, за да могат млади-

Абсолвенти предават на първокурсниците символите на университета

те хора да реализират мечтите си по възможно най-добрия начин.

Университетските традиции винаги се предават на тези, които тепърва стъпват на пътеката на висшето образование. Разбира се най-емоционалната част от откриването на академичната година беше връчването на знамето, книгата и ключа на Пловдивския университет. Чрез ритуала и последвалата емблематична „Многая лета“ абсолвентите предават на първокурсниците трите духовни символа на университета и им завещават да ги пазят и предадат на тези, които ще дойдат след тях.

Официалната церемония завърши по най-подобаващия и най-българския начин – с народ-

на песен, под съпровода на гайда.

Този прекрасен финал беше поднесен от абсолвенти от специалност Педагогика на обучение по музика от Педагогическия факултет.

Ние ще си позволим да пожелаем попътен вятър на първокурсниците с думите на ректора проф. Иван Куцаров, защото както винаги той не е изневерил на стила си и е формулирал най-важното: „Радвайте се на младостта си и черпете с пълни шепи това, което ще ви предостави нашият град в сферата на духовността и развлечението!“

Петя Коленцова

Речник на науката

Според теорията за еволюцията с течение на времето живите същества се видоизменят под въздействието на външни фактори. Обикновено под такива се разбират климатът, наличието на храна или вода. Но понятието „външна среда“ може да включва в себе си и други живи същества. Промените в един организъм могат да доведат до промени в друг. Тези промени на свой ред предизвикват изменения в първия организъм и т.н. Такъв „валс на организмите“ във времето се нарича коеволуция. При рас-

Коеволюция

тенията например може да се образува твърд слой по листата, за да не се превърнат в храна за насекомите. Като реакция при някое от насекомите, хранещи се с тези растения, частите на устния апарат могат да се развият така, че да преодолеят това защитно приспособление на растенията. В отговор растенията могат да създават по-мощна защита (бодли), за да не допускат насекомото. То пък от своя страна отново може да си изработи средства за противодействие. Тук растението и насекомото реагират

не на измененията в средата на обитание, а на мутациите на агресора и източника на храна.

Коеволюцията понякога може да доведе до поразителни резултати, които изумяват биолозите. При някои видове насекоми челюстният апарат е толкова тясно приспособен, че те могат да добиват нектар от цветовете само на един вид растение. А цветовете на това растение могат да се опрашват само от насекоми от дадения вид. Може да се каже, че тези два вида са коеволуционирали в нещо трето, което

Еволюцията на един организъм може да зависи от еволюцията на друг.

все още не е единен организъм, но вече не може да се смята за два независими организма. Подобни системи понякога биват погрешно привечдани като пример срещу теорията за еволюцията – тяхното съществуване доказва, че някои видове са се създавали с предварително определена насоченост. Но както виждаме, появата на такива „свърхестествени съюзи“ може да бъде лесно обяснена чрез законите на естествения подбор.

За първи път в ПУ гостува министър на образованието и науката на Русия

По молба на ръководителя на делегацията, представляваща Русия на Международния технически панаир в град Пловдив, на 28 септември 2010 година, в Центъра за руски език и култура на ПУ „Паисий Хилендарски“ бе организирана среща, на която присъстваха заместник-министърът в Министерството на образованието и науката на Руската федерация г-н Ю. П. Сентюрин, г-н В. И. Воронин – началник отдел в същото министерство, В. В. Метелкин – първи секретар на Посолството на РФ в България, С. В. Пчелинцев – заместник-началник на държавно-правен отдел в Администрацията на Президента, В. В. Марковчин – помощник на заместник-министъра

и В. В. Зайчиков – директор на обединение „Иноватика“, организатор на експозицията в панаира, заместник-ректорът доц. д-р Запрян Козлуджов, сътрудници на Центъра, преподаватели, студенти и журналисти.

Гостите бяха запознати с историята на университета, Филологическия факултет и Катедрата по руска филология, с ресурсите и възможностите за различни инициативи и дейности, които предлага новооткритият Център за руски език и култура. Подчертано бе специалното място, което е заемало в продължение на десетилетия обучението по руски език и култура в университета. Обсъ-

Срещата в Руския център

дени бяха възможностите за сътрудничество в разработването на съвместни проекти, в това число и по европейски програми, към които Русия е включена като асоцииран

член. Полученият уникален сувенир, изработен от студентите на Липецкия институт по иконопис, обогати колекцията от подаръци на Центъра.

„Пловдивски университет“

Студенти филолози се върнаха с награди от европейски фестивал

Втора поредна година Полша бе притегателен център за студенти русисти от различни европейски държави, които трябваше да представят по атрактивен начин своята страна и да докажат знанията си в областта на руския език и култура. Домакин на Втория международен студентски фестивал „Друзья! Прекрасен наш союз!“ беше Варшавският университет, който е и един от съорганизаторите на събитието, заедно с Международната асоциация на преподавателите по руски език и литература (МАПРЯЛ) и Фонда „Русский мир“. Фестивалът беше открит от президента на Санктпетербургския държавен университет и президента на МАПРЯЛ акад. Людмила Вербицкая, която приветства участниците и пожела нови успехи в овладяването на руския език и запознаването с Русия и нейната култура. България беше представена от два отбора: на ПУ с ръководител доц. д-р Стефка Георгиева и на Военноморската академия във Варна с ръководител доц. д-р Нели Василева.

Пловдивските студенти заедно с доц. Стефка Георгиева на фестивала във Вършава

Студентите от ПУ, които успешно представиха университета и България, са от различни филологически специалности: Елица Миланова (1. курс), Станимира Ганева, Ирина Сергиевская и Станислава Томова (РФ, 3. курс), Полина Димитрова (магистър), Никола Чомбаслиев (СФ – полски, 4. курс), Енчо Тилев (РЕЗЕ – немски, 4. курс) и Данаил Тодоров (РФ, 4. курс). За красотите на България и мястото на Пловдивския университет в духовния живот на града студентите разказаха чрез мултимедий-

на презентация, а Станимира Ганева изигра импровизиран нестинарски танц, показвайки по този начин една изконно българска традиция, след което всички заиграха под звуците на Дунавско хоро. За своето цялостно представяне отборът от ПУ беше отличен за творчески подход. Студентът русист Енчо Тилев получи награда за отлично представяне, а Никола Чомбаслиев, който взе участие в конкурса за песен, изпрати публиката на крака с изпълнението си на песента „Не гледай на часов“.

И двамата получиха покана за Световния фестивал на руския език, който ще се проведе в Санкт Петербург през 2011 г. и в който ще има над 1000 участници от всички континенти.

Студенти от ПУ, в които от юни тази година работи Център за руски език и култура, представиха вуза и на едно друго събитие, организирано изключително с подкрепата на Фонда „Русский мир“ – международния стаж за студенти „Студент Русского мира“. Нашите студенти Вера Игнатова (магистър русист) и Енчо Тилев (РЕЗЕ, 4. курс) се обучаваха в продължение на 18 дни в Държавния институт за руски език „А. С. Пушкин“ в Москва, заедно с колеги русисти от университети в Европа, Азия, Африка и Латинска Америка.

Със своето участие в тези две международни мероприятия нашите студенти доказаха за пореден път своята отлична подготовка по руски език и представиха по достойнство филологията в Пловдивския университет.

Европейската нощ на учените в Пловдивския университет

Пловдивският университет беше един от основните организатори за провеждането на Европейската нощ на учените 2010 в България. Останалите центрове бяха Тракийският университет – Стара Загора, Техническият университет – София, Русенският университет и Клуб „Млади таланти“, партниращите организации: Съюзът на учените в България, БАН, Националният политехнически музей и др. Събитието се проведе на 24 септември, като на европейско ниво включваше над 200 града от 32 държави.

Европейската нощ на учените е проект (REACT – REsearchers in Industry and ACademy for Technology Development), финансиран по Седма Рамкова програма на Европейския съюз за научни изследвания и технологично развитие. Всяка година стремежът на организаторите е да насочат общественото внимание към различни области на науката. През 2006 г. акцентът беше върху физиката и технологиите, през 2007 – археология и история, 2008 – биология, химия и екология, а през 2009 – астрономия.

Основната тема на Нощта тази година беше „Изследователите в индустрията и академията за технологичното развитие на страната“, като тя беше насочена към подкрепа на политиките на Европейския съюз за повишаване на общественото признание на учените и тяхната роля за икономическия растеж и качество на живот, както и за насърчаване на младите хора да развият научна кариера. Именно затова форматът на Нощта на учените е насочен към младото поколение, за да покаже с по-интересни и атрактивни методи привлекателната страна на науката.

Ето и целите, заложили в проекта:

- да разкрие на обществеността непознатите страни от живота и работата на изследователите, както и да спомогне

Нощта на учените в Пловдивския университет – едно запомнящо се събитие, което изискваше усилията на много студенти и преподаватели. Нощта започна от ранния следобед и завърши в полунощ, а за някои и на сутринта. Получи се една наситена програма, в която всеки можеше да намери нещо, което е в сферата на неговите интереси и познания, или пък да събуди любопитството му. В това може да се убедите на следващите страници, където представяме почти всички събития от Нощта на учените. Ако все пак някой е останал извън този кръг, догодина сам може да представи своята наука по един или друг начин. Важното е, че събитията бяха наситени с положителен заряд, с много емоции, усмивки и аплодисменти. Заслужени аплодисменти – за наградените учени, за студентите, които получиха сертификати за завършени стажове, за младите актьори първокурсници, за виртуоза акордеонист Петър Ралчев и неговите колеги музиканти, за светлинното шоу и забавните опити на физиците, за колегите, които представиха своите търсения или постижения в науката, аплодисменти имаше дори на дискусиата на тема „Университетът и бизнесът“. Тъй че съвсем заслужени са поздравленията към организаторите – проф. Георги Андреев, доц. Петя Бъркалова, доц. Илия Денев, г-жа Весела Казашка и всички останали, разбира се.

И както се казва – таз година хубаво, догодина – още по-хубаво!

П.П. Единствената забележка е съвпадението с Нощта на музеите и галериите (което е изискване на Европейската комисия) и датата, т.е. твърде много места и събития за една вечер и това, че все още редовните студенти не са в университета.

REsearchers in Industry and ACademy for Technology Development

за **преодоляване на стереотипите, свързани с учените;**

- да повиши нивото на обществена осведоменост относно **приноса на учените за икономиката и обществото**, за технологичния прогрес и развитие и за преодоляване на съществуващите предразсъдъци, че тяхната професия е абстрактна и не е свързана с ежедневието;

- да бъде подчертана подкрепата на ЕС, насочена към научните изследователи и на **възможностите за мобилност на учените** на големия европейски пазар на труда;

- да популяризира кари-

ерното развитие в тази сфера чрез примери за **сътрудничество между индустрията и академичните среди** и възможностите за междусекторна мобилност.

Формулирайки целите на Европейската нощ на учените 2010, организаторите са се съобразили и с някои важни приоритети на ЕС, залегнали в различни програми и стратегически документи:

- Главните цели на работната програма по приоритет ХОРА на 7-ма Рамкова програма са насочени към **активизиране участието от страна на предприятията, вклю-**

чително малките и средни предприятия, в науката, кариерното развитие на младите хора и трансфера на знания и услуги. Като се вземат предвид последните статистически данни на Евробарометър, разкриващи отношението на българите към важноста на науката и технологиите, особено по отношение влиянието им върху живота на хората, се вижда, че обществото е скептично настроено и недостатъчно информирано относно възможностите на изследванията и технологиите да повлияят положително върху икономиката и качеството на живот. Затова засилването на сътрудничеството между индустрията и академията по отношение обучението, кариерното развитие и знание, обменът на умения и технологии, като се вземе предвид защитата на правата върху интелектуалната собственост, трябва да бъде насърчавано и окуражавано и на национално ниво. Консорциумът REACT ще продължи да работи в посока повишаване на информираността за популяризиране на ползите от подобно сътрудничество за обществото и особено за младите хора, напредъка и резултатите от научните изследвания в българската индустрия.

- Преодоляване на икономическата и финансова криза в Европа и България. Статистическите и социологически анализи показват, че 2010 година ще бъде най-трудната за българската индустрия и по-специално за малките и средни предприятия. Това също ще се отрази върху финансирането на научните изследвания както от публичния, така и от частния сектор. Затова се акцентира върху необходимостта от увеличаване на инвестициите в иновации в периоди на икономически спад, като се популяризира основните насоки от Европейския план за възстановяване на икономиката.

Нощта на учените започна още през деня

Стефан НИКОЛОВ

Едно от събитията, които се проведеха преди залеза, беше комплексът от демонстрации по физика, представен от клуб „Квант“ към Общински детски комплекс – Пловдив, с участието на служители и студенти от Физическия факултет в 5. аудитория. Високо оценен беше фактът, че различните установки бяха поставени по масите в аудиторията, така че присъстващите (основно ученици от града) можеха да се докоснат до тях и дори да се опитат да направят някои от експериментите. Особено внимание получиха опитите с течен азот – и замразените рози, и „светкавичният“ сладолед събудиха изключителен интерес. Следва да се отбележи, че демонстрациите впечатлиха дори и присъстващите преподаватели от факултета, като някои от тях след събитието подпитаха „Какъв е номерът?“ за един или друг от експериментите.

Все пак след залеза на слънцето се случи главното събитие на Нощта на учените – светлинното шоу, организирано от преподаватели и студенти от Физическия и Химическия факултет. Дворът на Ректората се напълни с ентузиазирани зрители от всякакви възрасти – родители доведоха децата си, дядовци доведоха внуците си (в случая на доц. Вранчев – внучка, която дори се включи в шоуто), а после всички гледаха с еднакъв интерес. Дори и преподаватели от Химическия факултет (случайно дочути от стоящия наблизо репортер), които със сигурност разбираха случващи-

те се феерични химични реакции, бяха впечатлени от начина на поднасяне на тяхната красива (но недостатъчно оценена за това си качество) наука.

Не по-малко впечатляващи бяха и демонстрациите на физиките – предварително окачени навсякъде оптични влакна създаваха невероятна визуална атмосфера, електромагнитното „оръдие“ предизвика немалко възклицания (особено сред най-малките зрители). Проектираните направо върху сградата на университета дифракционни картини доведоха до репликата „Я, ето как ставало по дискотеките“ освен нормалните в случая „Уаааа“ и „Ехаааа“. Единствените облаци на хоризонта на това събитие бяха съвсем буквално облаци, които скриха небето и не позволиха да се направят и някои астрономически наблюдения с подготвения телескоп. Това малко разочарование все пак не помрачи твърде много събитието и накрая всички участници получиха напълно заслужените си бурни аплодисменти.

Големият интерес, безспорният успех, а и конкретно заявеното желание на част от публиката недвусмислено показват, че подобни събития имат своето място и следва да се провеждат и в бъдеще – по-често и още по-добри. Може би дори е възможно да се събуди отново интересът на младите хора към науката и да се повиши броят и качеството на студентите в малко позабравените и пренебрегвани напоследък природонаучни факултети.

Европейската нощ на учените...

➔ от стр. 4

• 2010 г. е обявена за „Европейска година за борба с бедността и социалното изключване“. Когато се говори за наука, често се казва, че не съществуват пречки или ограничения за научните изследвания и идеи. За съжаление днес съществуват различни бариери – много често икономически, социални или етнически, които понякога не позволяват на много таланти хора, особено на

децата, да следват мечтите си, включително стремежа си към нови открития и изобретения. Партньорите по проекта си поставят скромната цел да осигурят подкрепа за развитие на таланти сираци и изоставени деца, деца с увреждания и в неравностойно положение, за да се покаже как науката работи и може да помогне на нашето общество, как и защо трябва да насърчаваме всички деца към творчество.

Електронен гид за Пловдив и интернет базирана система представиха от катедра ЕКИТ

В рамките на Нощта на учените в Пловдивския университет беше направена презентация на два софтуерни продукта, разработени от екип на катедра ЕКИТ. Присъстваха студенти и преподаватели от ПУ и Медицинския университет – Пловдив, ученици и учители от различни пловдивски училища.

Първият продукт представлява електронен гид за град Плов-

див. Подходящо е както за самостоятелни туристи, така и за малки и големи групи. Чрез неговото използване не съществува опасност туристът да се загуби, във всеки момент той е локализиран, като маршрутите не са произволно избрани.

Гидът е разработен на български и английски език. Предстои разработване и на немски език, както и за други български

Момент от презентациите

див. Идеята за него е възникнала по време на изпълнение на европейски проект по мобилно обучение. Със стартирането на електронния гид се пуска кратка презентация на града, следва видео с историческа, културна, икономическа, както и географска информация за Пловдив. След края на филмчето може да се види пътна или сателитна карта. Върху картата е разположена синя лента за препоръчан маршрут и синя точка, показваща позицията на ползващия електронния гид. За всеки обект от маршрута може да се пусне видео с външен вид на обекта и информация за него. За Пловдив са въведени както исторически, така и модерни нови обекти.

Какво отличава този продукт от останалите? Той представлява електронно туристическо решение за всяка ситуация. Независимо дали се използва за кратка едnodневна екскурзия, или дълга лятна ваканция, този гид позволява да се изпита максимално удоволствие от почивката, чрез посещаване на голям брой забележителности за минимал-

градове.

Вторият софтуерен продукт, който беше представен е системата DIPSEIL. Това е Интернет-базирана система, разработена чрез съвременни уеб-технологии. Първата версия на системата е стартирана през 2001 година, а най-новата се разработва в момента. DIPSEIL е многопотребителска среда, достъпна от различни точки на света. Ефективността ѝ е доказана в много европейски проекти, като се използва в няколко европейски университета. Какво е новото в нея? Тя е базирана на т. нар. проектно-базирано обучение чрез изпълнение на задания. Всеки учебен курс се състои от модули, включващи задания за изпълнение за определено време (най-често 1 седмица). Обучаемият се концентрира само върху информацията, която му е нужна за даденото задание. Курсовете са на български, английски, френски, испански и други езици и са разпределени в Linux сървъри в различни страни в Западна Европа. Системата не е ограничена откъм файлови формати.

Форум на науката 2010

Управителният съвет на Фонд „Научни изследвания“ при Пловдивския университет на свое заседание реши наградата за утвърден учен в областта на хуманитарните науки да бъде присъдена на проф. д-н Клео Протохристова, в областта на природните науки – на проф. д-н Цонко Колев.

Наградата за млад учен получи ст. ас. д-р Борян Янев (хуманитарни науки) и гл. ас. д-р Дилиан Георгиев (природни науки).

Наградите бяха връчени от заместник-ректора и председател на Управителния съвет на Фонд „Научни изследвания“ проф. д-н Георги Андреев.

Проф. д-н Клео Протохристова

Клео Протохристова завършва Българска филология в Софийския университет. От 1974 г. е редовен асистент в Пловдивския университет. Първата си дисертация защитава през 1983 (доктор), а втората – през 2004 г. (доктор на филологическите науки). За доцент е избрана през 1994 г., за професор – 2005 г. Ръководител е на Катедра „История на литературата и сравнително литературознание“, член на редакционните съвети на сп. „Език и литература“ и сп. „Страница“, Специализирания научен съвет по литературознание към ВАК.

Специализирала е в Солун, Атинския университет, Университет Пенсилвания, Питсбърг, Рочестърски университет, Ню Йорк, Университета на Ювекюла, Финландия.

К. Протохристова е преподавала Антична и западноевропейска литература, Сравнително литературознание, Литературни години на европейския ХХ век, Теория и практика на заглавието в Пловдивския университет, Софийския университет, Нов български университет, Вашингтонския университет, Сиатъл, Шуменския университет, Бургаския свободен университет.

Автор е на книгите „Несвършени изречения“ (1990), „Благозвучието на дисонанса“ (1991, второ издание – 1996),

„През огледалото в загатката“ (1996), „Западноевропейска литература“ (2000, второ допълнено издание – 2003), „Огледалото – литературни, метадискурсивни и културноспоставителни траектории (2004). Автор на учебници, под нейното съставителство и коментар са излезли няколко книги, участвала е в съставителството на научни сборници. Автор е на множество студии и статии, печатани в България и чужбина.

Отличена е с награда „Пловдив“, награда за най-добра книга по литературознание на в. „Век 21“ и др.

Проф. д-н Цонко Колев

Цонко Колев е роден на 10.01.1948 г. Висше образование завършва в Софийския университет, а от 1982 г. е научен сътрудник в Института по органична химия при БАН. През същата година защитава и първата си дисертация, а втората – през 2001 г. Избран е за старши научен сътрудник през 1993 г., за професор по органична химия през 2005. Ръководител е на Катедрата по органична химия.

Специализирал е в Дортмунд и Кайзерслаутерн, Германия. Научните му интереси са в областта на органичната химия, физичната органична химия, материалознанието. Преподава Органична химия, Органичен синтез, Вибрационна спектроскопия, Монокристален рентгеноструктурен анализ, Физична органична химия.

Бил е ръководител и координатор на български и международни научни проекти. Организатор и лектор е на международно лятно училище по вибрационна спектроскопия и рентгеноструктурен анализ, в което се обучават студенти от Македония, Сърбия,

Хърватия, Полша, Чехия, Унгария, Молдова, Турция, България.

Изнесъл е над 20 лекции по покана в университети, изследователски институти и индустриални предприятия в Германия, Италия, Австрия, Унгария, Сърбия, Македония и др. Под негово ръководство са защитени шест дисертации. Автор е на една книга, публикувал е над 170 научни статии в реномирани български и чуждестранни издания, цитиран е над 600 пъти.

Гл. ас. д-р Дилиан Георгиев

Дилиан Георгиев е роден на 7 август 1979 г. в Стара Загора. Висше образование завършва в Биологическия факултет на Пловдивския университет, където по-късно е биолог, докторант, а от 2008 г. и асистент в Катедрата по екология и опазване на околната среда. Защитава дисертация на тема „Екологичен мониторинг на видрата (*Lutra lutra* L.) в басейна на реките Тунджа и Марица“.

Чете лекции и води упражнения по „Замърсяване на водите и въздействие върху екосистемите“ и „Екологично законодателство“. Лабораторни и теренни упражнения по „Екология“ в ОК „бакалавър“. Лекции по „Програми за възстановяване и реинтродукция на застрашени видове животни“ в ОК „магистър“.

Научни интереси: Екология на животните, Териология, Спелеология, Консервационна екология, Хидрология и екология на водните екосистеми и др.

Национален представител, експерт и член на Международния съюз за защита на природата, Сдружение „Зелени Балка-

ни“, Пещерен клуб „Пълдин“ и др. Участва в разработването и реализирането на близо 20 проекта, има над 50 публикации, съавтор е на две книги. Правил е изследвания на територията на България, Румъния, Турция, Гърция и др. Открил е над 20 нови за науката видове.

Ст. ас д-р Борян Янев

Борян Янев завършва българска и немска филология през 2003 г. в Пловдивския университет. През 2008 г. защитава докторска дисертация. Старши асистент е към Катедрата по общо езикознание и история на българския език, преподава Увод в общото езикознание, Езикознание, Българска антропонимия и Приложна ономастика на студентите от Филологическия, Философско-историческия и Педагогическия факултет на ПУ. Научен сътрудник към Секция „Приложна ономастика“ на Института за български език, БАН. Бил е стипендиант на Германската служба по академичен обмен, на Австрийската служба по академичен обмен, Сократ-Еразъм, Отворено общество, Ернст Мах, Европейския форум в Алпбах, специализирал е лексикология, социолингвистика, психолингвистика, историческа лингвистика на немския език и ономастика в Германия и Австрия. Автор е на монографията „Система на личните имена в българския и немския език“ (2009) и на 36 научни публикации. Участва в над 10 национални и международни научни проекта. Член е на редакционните колегии на Научните

трудове на ПУ (Филология) и на поредицата PHILOLOGIA PHILIPPOLIENSIS; отговорен редактор на сб. „Човекът и езикът универсум“ (посветен на 60-годишнината на доц. д-р Иван Чобанов); автор на научния софтуер за цялостна обработка на собствени имена ОНОМА СОФТ. Борян Янев е съучредител и секретар на националното „Академично дружество по ономастика – проф. Йордан Заимов.“

Слово на проф. Клео Протохристова – отличена с наградата за утвърден учен

Скъпи колеги,

Получаването на награда предполага произнасяне на някакво слово от наградения. Ще започна с искрената си благодарност за професионалното признание, което тази награда изразява. Особено голяма е радостта ми поради факта, че я получавам от Пловдивския университет, където работя вече близо четири десетилетия. Същевременно, с вероятно недокрай уместна откровеност, ще призная, че радостта и признателността ми изпитват натиска на някаква противодействаща рефлексия, която с особена настойчивост повелява също да бъде огласена. Поради това ще си позволя да споделя с вас съдържателните се в нея идеи.

Какво означава една награда, дадена на учен? Живеем във времена, които имат особен афинитет към всякакъв род призове, премии и отличия. Буквално ежечесто биват финализирани процедури по всевъзможни конкурси, състезания и класации, запълващи труднопредставимия диапазон от прословутите „нобели“ или „оскари“ до „мис мокра фланелка“. И заедно с това, все повече и повече медийното пространство се оказва запълнено от гласове, които, оспорвайки решенията на една или друга комисия, на едно или друго жури, изразяват възмущение или отправят възражения. Очевидно е, че налице е проблем, но както става обичайно, за предмет на обсъждане се избират следствията, а не причините. Това всъщност обяснява защо несъгласията и разочарованията, породени от поредното състезание, така безпроблемно се преобразуват в нападки срещу оценителите, между които със специално предпочитание се ползват обвиненията в некомпетентост или подкупност; произвеждат се също сюжети за лобиране и корупция, изговарят се генерализиращи присъди за криза на ценностите в съвременната ни епоха.

Виждам днешното събитие като подхождащ случай да фокусирам вниманието си тълково към недогледаните причини за описаната ситуация, към

същинските предпоставки за все по-голямото недоверие към все по-вихрещата се мания по награди и отличия.

Като преподавател по антична и западноевропейска литература, естествено съм развила нагласата да анализирам явленията, присъщи на съвременността ни, през призмата на възможните съпоставки със съответни прецеденти от вече хилядолетната история на западната култура. В светлината на една подобна перспектива, съвременните конкурсни страсти би следвало да бъдат осмислени в паралел с породилата ги традиция. Генезисът на практиката да се провеждат състезания и да се раздават награди датира отпреди повече от 2500 години. Тя се ражда в Древна Гърция като една от представителните характеристики на елинската култура, водеща роля в която играе състезателният принцип. В традиционалистичния тип цивилизации, каквато е старогръцката, състезанието се числи към най-основните и важни културни универсалии. Това е така, защото дейностите, с които е ангажиран човекът в едно традиционалистично общество, са относително малко на брой, осъществяват се в режима на строго съблюдавани правила, предавани от поколение на поколение, при това в относително немногочислена, лесно обозрима общност. Казано най-просто, налице е ситуация, при която е много лесно да се определи кой какво е постигнал и как то се съизмерва с постигнатото от други.

В културата на модерност-

та, обаче, която е принципно антитрадиционалистична, дейностите и стратегиите на тяхното осъществяване, самите дейци и техните постижения оформят невъобразимо многообразие, което изначално се съпротивлява срещу каквито и да са мислими съпоставки и класации, защото липсва тълково общото, онова, което би могло да се приеме като основа за евентуалното сравнение. И затова всяка награда и всеки лауреат са по подразбиране оспорими.

Как всичко това се отнася към призовите за наука и какво би могло да послужи като ценностен ориентир в иначе толкова объркващата ситуация. Очевидно е, че в сферата на научното дирене многообразието на начинания и подходи, както и на индивидуалните качества на изследователите произвежда същата (а сигурно и още по-голяма) степен на несводимост и, съответно, на несъпоставимост. Вероятно съзнанието за тази фундаментална обърканост е предпоставило появата на относително новата дисциплина, наречена „наукометрия“. Предпоставило е и съответния понятиен апарат, който е съставен основно от неологизми, състезаващи се по мъглявост на съдържанието и по неблагозвучие, от типа на прословутия „импакт фактор“.

Играта е задължителна и сме принудени да я играем. С ръка на сърцето, обаче, мнозина биха признали, че, извършвайки процедурите на себеоценяване, стават субекти на реакции, които са много далеч от онова, което са очаквали като професионално удовлетворение. Защото изведнъж се оказва, че всичко онова, което е било вършено с толкова усърдие, себеотрицание и възторг, което е било осъществено и припознато едва ли не като еквивалент, като истинското съдържание на собствената личност, се смаява до някакви странно неадекватни, отчуждаващи и обезличаващи показатели.

Лесно би било да се предположи, че се опитвам да отигравя автоматизираното, абсо-

лютно непродуктивно и безсмислено противопоставяне между точни науки и хуманитаристика. Далеч съм от подобно намерение. Фокусираме ли вниманието си вътре в собствените граници на тези области на интелектуална дейност, ще установим, че несводимостта и несъпоставимостта на отделните постижения е в пълна сила – и то не само между начинания, принадлежащи към различни научни дисциплини, но и вътре във всяка от тях поотделно. Не работи за изясняване на критериите и обстоятелството, че в съвременната наука персонализъмът е мощно изтласкан от екипността, а индивидуалната инициатива се е смирила пред неумолимостта на конюнктура-та.

Така очертаващата се проблемна ситуация съдържа два парадокса. Единият се проявява в свръхинтензифицирането на състезателния принцип в актуалното ни битие, въпреки абсолютната му неприложимост към сферите на модерната, а в частност и на посмодерната култура. Вторият има още по-стъписващи импликации и засяга адекватността на самата научна парадигма, към която принадлежим, защото тя проявява тревожни симптоми за ценностна дезориентация.

Очевидно е, че изход от така очертаната криза не може да бъде предоставен от вече отработени методологически матрици. Тогава остава единствената възможност да се потърси алтернативна научна парадигма. Плахите предположения, които ще споделя, са резултат от усилията да бъде усвоена именно такава нестандартна мисловна система, която засега е чужда на институционално обезпечените научни практики. Ето някои от основните й ориентирни, избрани с надеждата, че на някакъв етап биха могли да бъдат приети като достатъчно състоятелни.

1. Наивно и арогантно е изтъкването на собствените научни постижения, защото, ако отидем отвъд нивото на привидностите, нищо не е свършено

Слово на ст. ас. д-р Борян Янев – отличен с наградата за млад учен

Уважаеми колеги и гости,
За мен е огромна чест и радост, че съм избран от компетентните органи за млад учен в областта на хуманитаристиката. Това признание е натоварено обаче не само с празничен позитивизъм, но и с немалка отговорност, предполага се, че зад него стои някакъв основателен материален и отчасти – идеален продукт.... Ако следвам протоколното суетене, сега трябва да кажа колко съм изненадан от тази номинация и как съвсем не съм очаквал това признание – така поне процедурат повечето от хората на изкуството и културата, когато биват наградени. Аз няма да проявам нормативен самоскептицизъм, защото зад кандидатурата ми стои комисия, в чиято компетентност не мога да изразявам съмнение. Ето защо бих искал по-скоро да изкажа моите сърдечни благодарности на хората, които са обърнали внимание на моята аудиториска и извънаудиториска ангажираност,

Проф. Георги Андреев връчва наградата на д-р Борян Янев

проследили са професионалното и академичното ми развитие и са се запознали с научната ми работа и резултатите от нея. Всички знаем, че себепознанието се постига най-добре от впечатленията на околните... Никога няма да забравя коментара на научния ми ръководител – доц. Иван Чобанов – по повод

първата ми статия още като студент първокурсник, в която разглеждах теориите за произхода и същността на езика: „С такава статия се поставя край, а не начало на научна кариера!“. Може би всеки от нас трябва да носи по една тетрадка в чантата си, в която да записва колко минути е продължила всяка негова житейска радост, за да може накрая да се знае всъщност реалното време на истинския, смисления му живот, както ни предлага Хорхе Букай в разказа си „Търсачът“. Днешното събитие със сигурност ще бъде вписано в моята тетрадка...

Най-голямата награда за мен всъщност е фактът, че студенти и колеги не само от Пловдивския университет, но и много други български и чуждестранни университети, коментират и ползват написаното от мен, книгата ми, публикациите ми, сборниците и резултатите от различните научни проекти... Да изучавам нещо, използвайки същото това нещо, какъвто е случаят с човешкия език, е колкото парадоксално уникално, толкова и прекрасно впечатляващо. Този метаподход е съпроводен от такава мултидисциплинарност, че разширява кръгозора на търсенията до неузнаваемост, провокира невроните към най-неочаквани детайли, преобразява сетивното съзнание в мислещо и му дава необичайна свобода на действие.

За никого не са тайна изследователските ми пристрастия към сравнителното езиковедие и особено към контрастивната ономастика – наука,

която в България все още не е заела полагащото ѝ се достойно място в хуманитаристиката. Как щеше да функционира човешкото общество и изобщо – щеше ли да има такова, – ако не съществуваша имената ни, как щяхме да опознаваме и контролираме заобикалящия ни свят, без той да е конкретно идентифициран и маркиран...? Истината е, че собствените имена заместват конкретните личности и обекти, имената дори са по-важната страна... Изключително важен дял на ономастиката е антропонимията, защото имената на хората са едни от най-ярките културни и комуникационни индикатори на човешкия индивид. От най-съществено значение е следният факт: *Човекът е част от природата, а името му – част от социума (имената са социални знаци). Посредством името и самият човек става част от социума, превръща се в реално маркиран обществено елемент. Т.е. имената са обединяващото звено между двата фундаментални аспекта на човешкото съществуване – природния и социалния.* Неслучайно Хайне е казал, че „Получавайки име, човекът получава входен билет за културата“.

Това е социалният свят, това е нашият свят... в противен случай универзумът ще е изграден от материя, изразяваща нерелативни реалности, защото зад имената се крият културата, историята, философията, психологията, литературата, самият език... Става много сложно! И това е само едно зрънце от лингвистичната наука. Важно е всъщност е езиките и техните елементи да не се изследват сами по себе си, а да се съпоставят помежду си, защото всеки език е инструмент и продукт на социума, мисленето и културата. Така ще можем да разгадаем субкултурните специфики на различните етноси, да вникнем в ценностните им системи, да опознаем техните вярвания, бит, изобщо – начин на живот. Не е ли това една от основните цели на съществуването ни – да изучаваме все повече заобикалящата ни действителност, макар и така да се чувстваме

Слово на проф. Клео Протохристова...

➔ от стр. 7

вярно, освен при точно определени обстоятелства и единствено в перспективата на конкретна гледна точка;

2. Опасна самозаблуда е доверието в обективността и обосноваността на научното мислене, защото то по принцип възприема собствените си интелектуални построения като реалност, докато на практика те са просто продукти на избрана отправна позиция, която е по неизбежност произволна;

3. Наличната научна парадигма разчита основно на интелектуални постижения, осъществени по модела на опита и грешката. Те обаче водят до изграждането на лабиринт от стъписваща сложност, което е равностойно на провал, тъй като верните отговори по принцип носят белега на простотата;

4. Характерна тенденция в актуалната научна нагласа е да се задават отново и отново едни и същи въпроси, като при това се остава неизменно в границите на овладяната мисловна комбинаторика. Подобна разто-

чителност е неоправдана, защото фундаментален закон на Вселената е икономията, следователно всякаква разточителност е продукт на незнание;

5. Осъществяването на научни начинания в режим на напрежение и изтощение (което се мисли като достойнство и бива изтъквано като особена заслуга), е ненадеждно, защото, както историята на науката е показвала многократно и с достатъчна убедителност, най-значителни научни открития са били направени безуспешно.

Приемането на подобни принципи е огромно изпитание и със сигурност едва ли ще се случи скоро. Затова, с ясно съзнание за споделяната ни принадлежност към актуалните конвенции за научна дейност, се връщам към изграждащата ги система от ценности и макар и с най-искрено убеждение, че същата тази награда, с която съм отличена, би могла със същото основание да бъде присъдена на поне няколко мои колеги, я приемам с удовлетворение и сърдечна благодарност.

Образователен портал на DeLC

Иван МИНОВ

В рамките на проекти, финансирани от Фонд „Научни изследвания“, във Факултета по математика и информатика се разработва среда за подпомагане на електронно и дистанционно обучение, наречена DeLC (Distributed eLearning Center). Изграждането на центъра преследва следните основни цели:

Да подобри креативността, иновативността и индивидуализацията на обучението във факултета чрез внедряване на нови информационни и комуникационни технологии, нови педагогически подходи и помощни програмни средства;

Да създаде условия за провеждане на ефективни научни изследвания, предимно на млади учени и докторанти;

Да бъде отворена научно-изследователска структура, която на основата на постигнатите научни резултати да привлича партньори от реномирани европейски университети.

През последните години за разширяване дейността и за създаване добри възможности за трансфер на знания центърът осъществява съвместна научно-изследователска дейност и участва в различни съвместни проекти със следните научно-изследова-

телски и образователни групи:

Software Technology Research Laboratory (STRL), De Montfort University – Leicester, UK;

Software Engineering Group (SEG), Institute of Informatics, Humboldt University – Berlin, Germany;

Telecommunication Research Center (TRC), University of Limerick – Limerick, Ireland.

Докторанти от ФМИ, активно работещи в центъра, представиха в Нощта на учените едно от средствата за подпомагане на електронно и дистанционно обучение – образователния портал на DeLC. Образователният портал предоставя множество електронни услуги за планиране, организация, провеждане, документирание и протоколиране на процеса на обучение. Електронното учебно съдържание се създава и предоставя в съответствие с широко разпространения стандарт SCORM 2004, което подобрява възможностите за обмен на знания с външни образователни информационни системи. Регистрируеми потребители на портала могат да бъдат основно студенти, преподаватели и администратори. Информационната среда предоставя достъп и налична и за външни потребители.

В актуалната версия на портала основно внимание е отделено

на реализацията на две съществени образователни услуги – електронно тестване и предоставяне на електронни лекционни курсове. С помощта на специализирани редактори преподавателите могат да създават бази данни с въпроси по различни дисциплини и шаблони за тестове. По време на провеждане на изпита, от шаблоните порталът автоматично генерира индивидуални тестове за студентите в една група. Преподавателите могат да задават различни условия или ограничения за провеждане на тестването. В помощ на преподавателите се предлага услуга за автоматизирано оценяване на тестовете. Резултатите от положените тестове се съхраняват в портала за последваща обработка. Така например оценките могат да бъдат нанесени в електронни студентски книжки, да се изготвят автоматично изпитни протоколи, да се съхранят в архива или да се подготвят статистики. Статистиките могат да се визуализират под формата на различни диаграми. Възможно е електронното тестване да се използва от студентите и по време на самоподготовка за проверка на усвоените знания.

За създаване на електронно учебно съдържание преподавателите разполагат с подходящи редактори, които са извън архи-

тектурата на портала. Разработеното електронно съдържание се импортира в портала и предоставя за използване от студентите. По време на импорта преподавателите създават анотации на лекционните курсове, които се използват за интелигентно търсене на съдържание в портала – например в съответствие с личните интереси или предпочитания на студентите.

За осигуряване на индивидуализирано и персонализирано доставяне на електронни образователни услуги и електронно съдържание в портала се поддържа система от различни профили – на лекции и лекционни курсове, на услуги, на въпроси и тестове, на потребители, на използваните от потребителите устройства за достъп. Профилите се актуализират непрекъснато по време на опериране на портала.

Разработени са и се усъвършенстват средства за лесно и интуитивно използване на образователния портал. Едно сериозно научно-изследователско предизвикателство, върху което работи в момента екипът, е създаване на контекстно-зависима и адаптивна архитектура на центъра, позволяващ мобилен и персонализиран достъп до електронните образователни услуги и съдържание.

➔ от стр. 8

все по-несигурни в натрупаните вече познания?

Позволете ми да споделя с вас и някои въпроси по тематиката на днешния форум – форум на науката, – които провокират съзнанието ми. На първо място бих искал да изкажа огромното си задоволство от идеята, организирането и провеждането на едно такова събитие. Пловдивската, а и като цяло българската научна общност имат нужда от такива мероприятия.

Приемаме, че терминът наука е сборен за всички науки, че представлява всъщност научното знание; както я определя Сергей Герджиков – артефакт; форма, създадена от човека, която да бъде най-вече в негова полза. Какво да кажем за отношението ни към тази форма днес? Защо вместо „Напред, науката е слънце!“ чуваме „Напред! Науката е грънци...“ или „Наука е слънце, което вече не ни грее...“? Отъждествяваме ли науката с институцията? Поставяме

Слово на ст. ас. Борян Янев ...

ли граници и параметри на това понятие? Ако я нямаше науката, дали хубавото всъщност щеше да бъде лошо, черното – бяло, силното – слабо...? Всичко това въпрос на субективизъм ли е, или на безхаберие към случващото се? Дали наистина не създаваме наука за собствена консумация или за тесен кръг от консуматори? Кой консумира нашите изследователски усилия и с каква цел? Въпросите са много, а отговорите на тях – още повече... Айнщайн е казал, че „Единственото, което ми пречи да научавам нови неща, е досегашното ми образование.“ Дали всъщност науката ни не е някаква предварително изработена програма, която не ни дава възможност да погледнем какво се случва извън нея, защото ние не може да разрешим проблемите си със същия начин на мислене, който е създавал тези проблеми. Има ли смисъл да правим наука тогава?

Ще си позволя отново да

използвам Айнщайн, за да намеря някакъв по-общ отговор на всички тези въпроси... „Човекът е същество и част от едно цяло, наричано от нас вселена. Човекът е ограничен във времето и пространството. Той възприема себе си, своите мисли и чувства като нещо отделно от всичко останало... нещо като оптична самоизмама на неговото съзнание. Тази самоизмама може да се оприличи на затвор, в който сме ограничили своите лични желания и привързаността ни към малцина други хора в нашето обкръжение. Нашата задача е да се освободим от този затвор, като разширим кръга на своето състрадание и като обгрънем случващото се около нас, всички живи същества и цялата природа...“ Това обгръщане всъщност е вглеждане в случващото се около нас, т.е. правенето на наука, то е толкова важно, колкото и нашето съществуване, за да просперираме като

социум, за да се доказваме пред външните наблюдатели, за да запазим ценностите си и да имаме самочувствие, и най-вече – за да имаме отговор на всеки въпрос (макар и често той да е грешен, но ние да не знаем това). Следствие от науката е знанието, което е ценност само по себе си, то е жизнена необходимост, то е естествено право на всеки човек. Любопитството е основен фактор за нашата екзистенция. Всички обекти и явления от заобикалящия ни свят представляват своеобразни системи, изградени от конкретни елементи в определена структура. Всеки изследователски проект, колкото и тясноспециализиран да е той, има своето огромно значение, защото представя един малък елемент, без който системата няма да функционира. Затова е важно да правим наука!

Благодаря ви за вниманието! Благодаря на инициаторите на днешното събитие! Желая на всички много успехи във всяко начинание!

Събитията от Нощта на учените в Биологическия факултет

Нощта на учените, която в Биологическия факултет се провежда за първи път, започна в 18:30 часа с връчване на сертификатите за успешно завършена стажантска практика на студентите, преминали обучение в реални работни условия на територията на Национален парк „Централен Балкан“. Мероприятието се проведе в присъствието на ръководния екип на проекта, представители на деканското ръководство, на Дирекция „Структурни фондове и международни образователни програми“ при МОМН в лицето на регионалния проверяващ и на всички партньори по проекта: фирма „Биовет“ АД, ИЗК „Марица“, НП „Централен Балкан“ и АгроБиоИнститут, както и представител на Института по рибни ресурси – гр. Варна.

В 15 аудитория се проведе среща между студенти, преподаватели от Биологическия факултет и представители на научноизследователския сектор и бизнеса. Целта на срещата бе да се организира дискусия на тема „Перспективите за професионалната реализация на младите специалисти – през гледните точки на преподаватели, студенти и представители на бизнеса“.

Основни теми, които бяха дискутирани, са:

1. Анализ на представянето на участието на студентите от ПУ „Паисий Хилендарски“ в стажантските практики на територията на организациите партньори. Анализите бяха аргументирани с данни за представянето на знанията на студентите на входно и

Поглед към една от сбирките на тепето, която многобройните гости имаха възможност да разгледат

изходно ниво по време на стажантската практика.

2. Беше направен ретроспективен анализ на реализацията през последните 15 години на възпитаници на Биологическия факултет в организациите партньори.

3. На вниманието на присъстващите студенти бяха представени описания на възможностите за професионална реализация на студентите от Биологическия факултет, възникнали в резултат на съвместната работа на бенефициента (ПУ „Паисий Хилендарски“) и партньорите.

Повечето партньори представиха предложения за оптимизиране на конкретни образователни дисциплини и предмети в учебните програми във факултета, които да подобрят реализацията на нашите студенти на пазара на труда

След дискусията бе проведена томбола, на която бяха раздадени предметни награди на присъстващите студенти и гости на мероприятиято.

От 21:00 ч. отново в 15 аудитория започна дискусия на тема „Съвременните биотехнологии – ползи

и рискове“, на която водещ беше гл. ас. д-р Теодора Коларова. Горещи подтеми бяха ГМО и биологичното земеделие, терапевтичното клониране, генната диагностика и генната терапия. В дискусията активно се включиха специалисти от Аграрния университет и други вузове и институти, студенти и докторанти от БФ.

От 22:00 ч. започна проекция на кратки филми на екотематика: „Непознатата Родопя“ и „Каньонът на водопадите – резерват „Сосковчето“. Филмите запознават с историята на защитените територии в Родопите, планове за тяхното управление, уникалната флора и фауна на резерватите.

Паралелно с това, от 19:30 ч. основните светлини в коридорите бяха изгасени, за да се пусне художественото осветление на витрините с експозициите в коридорите на Биологическия факултет.

Към катедра „Зоология“ са създадени и се поддържат богати учебни колекции на представители от безгръбначните и гръбначни животни. Сбирките от

безгръбначни, най-представителна от които е ентомологичната колекция, са разположени в началото на коридора на втория етаж в сградата на факултета. След тях следват и колекциите от гръбначни животни, най-богата от които е орнитологичната колекция. Към катедра „Екология и опазване на околната среда“ са обособени две учебни колекции, представящи защитени видове безгръбначни и гръбначни животни. Към катедрата се поддържа и богата палеонтологична колекция, съдържаща фосилен и псевдофосилен материал на животински и растителни видове. Колекцията е предназначена както за учебна, така и за научна работа. Създадена е и се поддържа колекция от петрографски и минераложки образци. Към катедра „Ботаника и методика на обучението по ботаника“ съществуват учебни ботанични колекции от спиртни и други препарати, които са съставени главно от гъби, както и образци от други растителни видове. Колекциите са изложени в няколко витрини на първия етаж на факултета.

Към колекциите проявиха интерес ученици от 15 паралелки на различни пловдивски училища. Над 500 граждани и гости на Пловдив също посетиха БФ, за да разгледат колекциите. Преподаватели и студенти от факултета даваха разяснения на желаещите да се запознаят по-подробно с историята на колекциите, видовете растения и животни, изложени в тях, както и за перспективите за образование и реализация на бъдещите студенти.

Завършиха стажантските практики на студенти от Биологическия факултет по проект по ОП „Развитие на човешките ресурси 2007–2013“, финансиран от Европейския социален фонд на ЕС

Обучението на студенти от Биологическия факултет на Пловдивския университет по проект № BG051PO001-3.3.03-25 „Повишаване на професионалната квалификация на студентите във факултет „Биология“ чрез стажантска практика в научноизследователския сектор и бизнеса“ се проведе в периода от 08.03.2010 до 13.09.2010 година.

Европейски съюз

МОМН

ПУ „Паисий Хилендарски“

Европейски социален фонд

През това време 50 студенти от всички специалности във факултета преминаха стажове с продължителност 30 работни дни в реална работна среда в 4 партниращи организации – „Биовет“ АД – гр. Пещера, АгроБиоИнститут – гр. София, Институт по зеленчукови култури „Марица“ – гр. Пловдив и Национален парк „Централен Балкан“.

На 24.09.2010 г. в Биологическия факултет се състоя заключителната информационна среща по проекта. На нея бяха връчени сертификати на последната група от 6 студенти, преминали успешно стажантска практика на територията на НП „Централен Балкан“. Поканени бяха всички студенти, участвали в проекта, представители на партниращи-

те организации, гости и медиите. Проведе се и дискусия на тема „Перспективите за професионална реализация на младите специалисти – през погледа на преподаватели, студенти и представители на бизнеса“. Фирмите партньори представиха презентации за естеството на работата, типа специалисти, работещи в тях, и изискванията им към новопостъпващи млади специалисти с биологическо образование.

Екипът за организация и управление на проекта е изключително благодарен на участниците в него и на всички, които по един или друг начин го подкрепиха:

Студентите от целевата група – за тяхната отговорност, стриктност и коректност по време на обучението;

Партниращите организации – за тяхното съдействие за прецизното изпълнение на проекта и високия професионализъм;

Проверяващите преподаватели от Биологическия факултет – за всеотдайното им участие и вложения ентузиазъм;

Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси 2007 – 2013“ и Европейския социален фонд на Европейския съюз – за финансирането на проекта;

ПУ „Паисий Хилендарски“ – за оказаното съфинансиране;

Колегите преподаватели от Биологическия факултет – за толерантността и моралната подкрепа;

Мониторинговите експерти – проверяващи изпълнени-

ето на проекта – за критиките и забележките, които бяха приети като градивни съвети;

Медиите, които се отзоваха на поканата да отразят събитията по проекта;

В заключение ще споделим: щастливи сме, че успяхме да преодолеем проблемите и трудностите, които срещнахме по време на реализацията на проекта, и че успяхме да изпълним задачите в срок.

Ръководител на проекта:

доц. д-р Илия Денев

Координатори:

гл. ас. д-р Теодора Ирикова

гл. ас. д-р Атанас Ириков

Икономист:

Весела Казашка

AIIESEC – Пловдив отваря врати за нови членове и стажанти

Стартира кампания за набиране на нови членове и стажанти на международната студентска организация AIIESEC, локална секция Пловдив. Ако сте студент редовно или задочно обучение, можете да се присъедините към нас!

AIIESEC съществува в над 110 страни в света – някоя от тях можете да изберете за своя професионален стаж по специалността си, чрез който да приложите на практика при-

добитите знания и умения. Също така, организацията ви дава възможност да откриете и развиете своя лидерски потенциал, като станете ръководител на екип от млади амбициозни хора.

В AIIESEC ще усъвършенствате своите комуникативни и организационни способности, особено ценени и търсени от повечето работодатели днес. Ще общувате със студенти от всички AIIESEC-страни, ще имате удоволст-

вието и на живо да се запознаете с онези от тях, които са предпочели България за своя стаж. Ползени практически знания ще получите за работата в екип; планирането и организирането на проекти извън лекционна среда; публични семинари, както и на вътрешни конференции на AIIESEC.

Чрез предоставената глобална обучителна среда имате възможност да развиете и усъвършенствате себе си, да се

докоснете до чужди култури и обичаи и да разширите своята мрежа от контакти!

От началото на учебната година можете да ни откриете в Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“, Технически университет, Университет по хранителни технологии, Аграрен университет, Европейски колеж и други в Пловдив.

Вашите въпроси можете да задавате на:

aiesec_plovdiv@hotmail.com

Завърши приключението на студентите по пътя на книгата

Успешно приключи практическят курс по книгоиздаване „Студенти по пътя на книгата“, организиран от Филологическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“ и Издателство „Летера“ ЕООД. Проектът е по схемата за безвъзмездна финансова помощ BG 051PO001-3,3,03: „Училищни и студентски практики“ по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси 2007 – 2013“, съвместно с Европейски социален фонд 2007 – 2013 г. и Министерство на образованието, младежта и науката. Общата му стойност е 99 099,90 лв. Целта на проекта бе да мотивира филолозите да изберат професията на преводач, редактор, коректор, маркетингов или рекламен специалист в издателската дейност и търго-

вията с книги.

Доц. д-р Петя Бъркалова бе ръководител на проекта, продължил 12 месеца, като 10 обучители – по петима от университета и от издателството, са преподавали своите знания на 52 студенти от 19 филологически специалности. Сертификатите за успешно завършения практикум бяха връчени на 24 септември, а церемонията бе част от програмата Европейска нощ на учените.

Мнението на студентката Нина Йорданова за преминалия практическ курс може да разберете от нейното мотивационно писмо преди курса и „изповедта“ ѝ след неговото приключване.

Мотивационно писмо

от Нина Йорданова

Бих желала да взема участие в проекта „Студенти по пътя на книгата – практическ курс по книгоиздаване“, най-малкото, защото ми е интересно и любопитно какво се случва, за да излезе един продукт – книгата – на пазара.

Винаги съм обичала да чета и това за мен е истинско удоволствие. Държането на книга в ръце е нещо прекрасно. Ако си имал късмета да държиш и по-стари книги, някои от които с антикварна и безценна историческа стойност, то си преживял истинско приключение. Видът им: пожелтелите страници, аромата на стари листа, следите, които всеки читател е оставил, кои приятни, кои не толкова – дори това може да ти разкаже една интересна история. История, която няма нищо общо със същинското съдържание. Да съпреживявам чужди съдби, любови, тревоги и драми ми носи истинско удоволствие. Да заживявам в измислените светове на приказки и фантазии, където детето в мен може да се почувства отново свободно да съпреживее всички вълшебства и лудории. Какво по-прекрасно от това да си подарим един малък празник в забързаното си ежедневие, от това да доставим малко „лакомства“ на душите си.

Друга причина да се включа в този проект е убедеността ми, че книгата няма и не може да умре. Еквивалентът и в киберпространството не може да я измести, защото колкото и достъпен и удобен да е интернет, той не може да бъде равносетен противник. Човекът възприема чрез сетивата си и колкото повече от тях включва за възприемането на даден обект, толкова по-въздействащ е той. Именно поради тази причина електронният вариант не може да измести книгата. Наистина хората са различни и имат различни предпочитания. Но винаги ще има книжни плъхчета, които с удоволствие ще навират носле между пожелтелите прашни корици и ще кихат от удоволствие, вдихвайки прашеца на вълшебните букви.

Изповедта на един практикант

Нина Йорданова
БЕРЕ, III курс

Всичко започна в един много, много топъл юлски ден – 16-я ден на юли. Доста пот хвърлих, докато открия въпросната семинарна зала, чието местонахождение на таблото не отговаряше на действителността. После прилично ни поизпоти и Младен Влашки – интересно беше да се види как хора, които никога не са се сблъскали с него като преподавател, бяха леко шокирани от остротата и прямотата, които проявява. Но най-мокри си излезнахме след коментирането на вътрешните ни рецензии. Някои наистина ги приеха много навътре, но все пак оцеляхме.

Последва двубоят превод:редактиране. И тук не мина леко. Дадох си ясна сметка, че каквито и знания да имам, те съвсем не са достатъчни. Оказа се, че не сме толкова добре подготвени за работа в реална обстановка, нито като редактори, нито като преводачи. И тук, разбира се, както във всеки модул имаше хора, които изпъкнаха. За пореден път се потвърди това, което помежду си студентите коментират отдавна, или поне част от тях – един от най-големите недостатъци на нашето образование е липсата на практика, на упражнения в реална среда, така че това, което сме научили на теория, да се материализира в нещо реално, а не да остане имажинерно в папка Научено. Нищо, че се изгубихме в превода – той пак се оказа полезен. Според мен всеки от нас сред всичките си лутания все пак е успял да се преоткрие донякъде. Със сигурност мога да го потвърдя за себе си.

С дизайна нещата бяха по-забавни и по-непринудени. Дали защото там си има фиксирани стандарти, дали защото заедно със стандарта получаваш и свобода да представиш своята концепция – не знам, но дори кратките срокове, които ни бяха дадени, не успяха да ме стреснат. А може би проблемът си е в мен – когато разполагам с повече време, не успявам да го разпределя правилно, но когато не стига, успявам чудесно да го организирам.

Коригирането се оказа доста голям залък за моята уста. На първата ни среща ни раз-

дадоха текстове, в които трябваше да открием всички грешки. Аз намерих около 25, а се оказа, че в текст от половин стандартна печатна страница има 48. Не знам, някои казват, че апетитът идвал с яденето, но да си призна на мен малко ми приседна.

На фона на всичко това продължавахме да се борим къде със себе си, къде с превода, къде с редакцията, къде с докладите след тях. За щастие нашите ментори проявяваха търпение през повечето време и ни насочваха по кривите пътечки, които знанията ни представяваха към основния път, по който бяхме поели заедно.

Голям проблем и лична драма се оказа за мен изготвянето на презентация за издателство „Colibri“. Как, дявол да го вземе, човек да си свърши работата, при цялото му желание и интерес, когато интернет доставчикът му взел, че решил, ама точно сега, да дели Компанията на две, пък тези Две нещо не се разбрали и накрая взели, че резнали интернет на хорицата. Но презентацията стана в срок, при това даже взе, че се хареса. Поне аз останах с такова впечатление.

И така, по средата на лятото аз се оказах с много работа, без интернет и като за капак компютърът ми бъргна. И човек си казва, че от това по-зле накъде, ама имало и още. Чух се с приятелка и помолих за нейния лаптоп, обаче на втория ден айде и той, от жегата ли, от мен ли – бъргна се. Звъня на друг приятел – взимам и неговия лаптоп и... изненада – този издържа до края на проекта. Междувременно оправих лаптопа на приятелката, моя компютър, две седмици си скъсах нервите с разправии по офиси и накрая си смених интернет доставчика, а между другото трябваше да спретна и един book trailer – нищо работа. Спомням си как доц. Живко Иванов ни обясняваше, че било странно как не можем да работим с програма като Windows Movie Maker. Аз не знам защо е това чудене. Лично се сблъсках с информационните технологии в девети клас. Тогава ни учеха как се създават, как се копират и как се трият папки – на това ни и изпит-

Два проекта в Педагогическия факултет

Европейски съюз

Европейски социален фонд

С разработването на проект № BG051PO001-3.3.03/48 „Практически занимания в реална работна среда за студенти – бъдещи психолози и педагогически съветници“ Педагогическият факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“ цели да подобри качеството на обучението и практическата подготовка на студентите в специалност „Психология“. Проектът се реализира с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Основни цели:

1. Предоставяне на качествена професионална подготовка на студентите от специалност Психология в ПУ „Паисий Хилендарски“ чрез използването на набор от психологически инструментариум в реална работна среда.

2. Улесняване на прехода университет-бъдеща успешна реализация на пазара на труда чрез повишаване на професионалната конкурентоспособност на студентите от специалност психология.

3. Изграждане на стабилни партньорски взаимоотноше-

Изповедта на един практикант...

➔ от стр. 12

ваха. После в единнаесети клас се сблъсках с AUTOCAD – профилът ми го изискваше. И това е. На останалото съм се учила сама, когато си купих компютър и когато ми се е налагало да работя с нови за мен програми. Неволята учи – клише, ама си е така. А децата, дете още от първи клас си сглобяват филмчета на разни програмки, живеят малко по на запад от рая. Е, те и нашите вече се поизучиха, но... Както и да е, набавих си някак материалите за моето трейлърче и почнах да монтирам. Да си призная доста се поизмъчих. След няколко дни почти непрестанно висене на компютъра, след няколко сутрини с торбички под очите и подуто лице, след доста кафета нещо се получи. Не беше точно това, което исках, но бях довольна от себе си – справих се сама – не бях перфектна, но си свърших работата достойно и с много желание. Сега разбирам защо киното е скъпо изкуство – аз се измъчих така за клипче с продължителност от минута и четирисет, а как ли се монтира цял филм.

Страшно ми допадна задача по маркетинг. Маркетинговото

предложение, което трябваше да изготвим ми даде такава свобода, че разгърнах цялото си въображение. Беше готино поне да си помечтая, че представянето на книга може да бъде по-разчупено и не толкова суховато, както по принцип.

За сметка на това ценообразуването ми беше мнооого скучно – нищо лично спрямо господин Димитров. Той беше така добър да ни разяснява, каквото не ни беше ясно, но просто мен хич не ме бива в сметките.

Посещението на печатницата беше интересно, но и там, както и при повечето задачи, времето беше недостатъчно, но пък, макар и за кратко, се сблъскахме реално с производствения процес.

И така – аз, преди проекта, съм описана в мотивационното писмо, което съм ви пратила. Аз, след проекта, съм описана в тази изповед – една студентка с малко повече самочувствие, че има смелостта и амбицията да се справи с всеки проблем, знаеща и можеща. Студентка, която и след края на това приключение продължава да вярва, че книгата никога няма да излезне, докато има малки мишлета, които да се ровят с удоволствие из прашните ѝ страници.

ния между катедра „Педагогическа психология“ на ПУ „Паисий Хилендарски“, Гимназия с хуманитарен профил „Св. св. Кирил и Методий“ – Пловдив и Професионална гимназия по механотехника „Проф. Цветан Лазаров“ – Пловдив. Чрез създадените контакти проектът реализира заложената в специфична цел 3 от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, а именно: „Повече социален капитал, партньорства и мрежи и развитие на социалната икономика.“

Ръководител на проекта е **доц. дпн Дора Левтерова**. Целева група по проекта са студентите в специалност „Психология“ – 3 и 4 курс бакалавърска степен, към катедра „Педагогика, психология и социални дейности“ на ПУ „Паисий Хилендарски“. Този проект улеснява прехода университет-бъдеща успешна реализация на пазара на труда чрез повишаване на професионалната конкурентоспособност на студентите от специалност „Психология“. Така проектът дава принос за постигането на цел 2 от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“: „Увеличено инвестиране в човешкия капитал чрез по-добро и по-достъпно образование“.

Реализирането на дейностите, заложи по проекта, спомага за повишаване на професионалната компетентност на студентите. Това ще доведе до повишаване на тяхната конкурентоспособност на свободния пазар на труда, което ще улесни по-ефективната им професионална реализация. Допълнителното инвестиране в развитието на човешкия капитал на целевата група ще гарантира по-високо ниво на заетост и качествено предоставяне на услуги от бъдещите психолози.

Практическите занимания на студентите се реализират въз основа на предварително разработена програма и на индивидуални планове за работа. Проведени са беседи, обсъждания и открити уроци с учениците по темите: емоционално развитие, социална компетентност, насилие и агресия, сексуална ориентация и развитие, различни видове зависимости. Практикумът в реална работна среда цели повишаване на компетентността на студентите за работа с различни психологически инструменти – 22 психологически теста, намиращи широко приложение в работата на училищните психолози и педагогически съветници. Благодарение на практическите занимания студентите усвояват различни техники за наблюдение на емоционални процеси, емоционални разстройства, поведенчески проблеми, различни видове зависимости при младежи в гимназиален курс. Научават се да правят психологични характеристики на отделното дете/ученик. Усвояват ценен опит, свързан с работата на училищния психолог и на педагогическия съветник.

ГД Образование и култура

В Педагогическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“ се работи и по проект Q4S Quatrain for students – UK/09/LLP-LdV/TOI-163_285. Проектът цели разработването на уеб ресурси, които ще подпомагат учащите с увреждания след 16-годишна възраст в процеса на тяхното професионално образование и обучение (ПОО) и в процеса на обучение за получаване на висше образование. Електронните ресурси ще им помогнат да се справят с бариерите по време на тяхното обучение, както и ще им предостави обучителни стратегии. В резултат на това проектът Q4S ще улесни интеграцията и социалното включване на учащите с увреждания, както и ще им даде полезни съвети за увеличаване на възможностите им за достъп до пазара на труда. Всички материали ще бъдат напълно достъпни на английски, български, гръцки и турски език.

Основните цели са насочени към:

- анализ на потребностите и идентифициране на нуждите на учащите с увреждания;
- разработване на онлайн уеб ресурс, съдържащ обучителни стратегии за справяне с проблеми по време на ПОО. Това ще позволи на учащите с увреждания по-лесно да приключат успешно тяхното обучение и да се насочат към дълготрайна заетост;

Преходът на младите хора от родителско към собствено семейство и от учащ към работещ

Преходът от родителско към собствено семейство се осъществява на един по-късен етап от живота на младите хора, защото те дават приоритет на кариерата си. Наблюдава се преоценка на брака като институция и изживяване на патерналистичната традиция.

Част от процеса на семейно израстване на младия индивид е преминаването през т.нар. „буферна зона“, в която се сблъсква с редица трудности. Там го очаква цялостно съгласуване на ценностите между семействата на родителите и създаването на нови за сформиращата се двойка, както и удържането на собствената позиция по отношение етнически статус на партньора и т.н.

След проведено онлайн допитване под надслов „Какво е за Вас семейството?“ нашият екип установи, че за немалка част от младите хора семейството е „най-ценното нещо в живота, към което всеки един се стреми“. 91% от младежите между 16 и 20 години са със статус „неомъжен/а“. В следващия възрастов интервал (21-25 г.) процентът е 81 за сметка на двойките, живеещи на семейни начала. Наблюдава се тенденция на приближени стойности при хората на възраст между 26 и 30 г., като 49% от тях отново все още не са институционално обвързани, а 33% живеят съвместно. След 30-те години имаме натрупване от 41% жени/омъжени и 36% без брак. Акцентът в настоящата тема е поставен и върху прехода на младите хора от образование

Рая ЙОРДАНОВА

В Европейската нощ на учените изследователски екип в състав Рая Йорданова, Гергана Демирева и Петко Делчев направи презентация на тема „Преход на младите хора от родителско към собствено семейство и от учащ към работещ“. Съвместната работа е резултат от няколко индивидуални доклада, изнесени през месец юни тази година на Лятно училище в Любляна, Словения, дипломен проект, както и проведено качествено изследване, свързано с „Професионалната реализация на дипломираните социолози“.

към заетост. Трудовият пазар в България се характеризира от една страна с поява на нови възможности, но и с високо ниво на дългосрочна безработица. Тези фактори са сериозно предизвикателство пред младите хора, извършващи прехода от учащ към работещ, защото представяват особено уязвима част от обществото, опитваща се да намери стабилност.

Безработицата носи на младите не само икономически затруднения. Тя е и крах на надеждите и амбициите в началото на трудовата дейност, което нерядко пречупва психиката им, води до цялостна апатия към социалния и политическия живот в страната, фрустрация на личността и липса на мотивация. Високата безработица в много от случаите слага траен отпечатък върху начина им на мислене и поведение. През 2003 съотношението на стойностите по данни на НСИ е следното: при 12-15% безработица средно за страната, 30 % безработица при младежите на възраст от 15-24 г.; А 2009 г. безработицата в България вече е между 5-7 %, като

15-17 % е тази при младите хора.

Изводът: близо 2 и повече пъти е нивото на младежка безработица спрямо средното за страната.

Тук е моментът да се запитаме на какво се дължи всичко това? За да можем да видим по-ясно спецификата на ситуацията обаче, трябва освен крайната точка, а именно – пазарът на труда, да изследваме и изходната позиция, тази на университета.

Мястото на университета в българското общество е част от двуполусния модел на противоборство между теория и емпирия. Допитванията сочат, че той е мястото, където професията от призвание се превръща в единствена алтернатива за възможно оцеляване. Висшето училище се явява необходимо, но не винаги достатъчно условие за удовлетвореност на младите хора както в процеса на обучение, така и в тяхното бъдещо кариерно развитие. През последните години има свръхпроизводство на дипломирани специалисти в някои сфери, което води до девалвация на дипломата за висше образование и допълнително усложнява намирането на работа.

Безспорен факт за социалните учени и изследователи е, че стремеж към високо образование при голяма част от младите хора в България има. Постепенно през последните години се повишава ценностното му значение. Но това желание при „новите млади“ е мотивирано от шансове за по-доходна работа и престижна професия, като предпочитан е частният сектор.

Логично е да се очаква, че при намирането на подходя-

ща работа и особено за успеха в труда личните способности и усилия ще имат най-голямо значение, но в действителност реалността е друга! Чувството за зависимост на младежите при социално-професионалния им старт се увеличава, необходими са връзки, ходатайства и т.н.

Затова започването на самостоятелен бизнес се очертава като важна алтернатива за младите хора в България, да бъдеш самонает се оказва еквивалент на самостоятелност и възможности за успех. Над 1/3 от младите имат бизнес намерения и стремежи за собствена икономическа инициатива (ББСС Галъп).

И въпреки че новите инициативи се развиват често пъти в отговор на продължителна безработица, много от тях могат да оцелеят и да се превърнат в проспериращ бизнес.

Друга предпоставка за проблемно професионално начало е несъответствието между нуждите на пазара на труда и квалификацията на завършващите и липса на всакакъв диалогичен режим между бизнеса и университета. В много от случаите дипломиращите се специалисти отлагат „срещата“ с пазара на труда, записвайки една или друга специализация под формата на магистратури и т.н. Не винаги обаче тази инициатива от страна на младия човек е ефективна. Нехомогенност създава и вътрешната сегментация на пазара на труда. От социологическа гледна точка той се дели на два сегмента – „външен“ (нискоквалифицирана работна ръка) и „вътрешен“ (високообразовани хора). Много от младите българи напускат училище с умения, които не се търсят. Периодът от завършването на университета до намирането на първа работа варира между 6 месеца и 2 години. Като след шестия месец интервалът се смята за рисков, тъй като намалява шансовете за добра реализация и способства за оставането на младия кадър с позиция на „трайно безработен“.

Следва да добавим, че липсват проучвания, свързани с

➔ от стр. 13

- споделяне на случаи от практиката, които да демонстрират тези стратегии, приложени на практика;
- създаване на инструмент за самооценка на личните умения и тези, нужни за дълготрайна заетост;
- разработване на наръчници в областта на информационните и комуникационните технологии (ИКТ), електронно обучение, практически дейности, зрителни дейности и групови дейности.

Проектът Q45 би бил полезен на:

- учащи с увреждания след 16-годишна възраст;
- професионалисти, работещи с учащи с увреждания;
- родители, приятели и познати на хора с увреждания.

В проекта участват: Университетът в Устър, Великобритания (ръководител на проекта е д-р Вал Чапман), Асоциация „Мария Кюри“, България, ВСО – Център за Бизнес консултиране и развитие, Турция, Пловдивският университет „Паисий Хилендарски“, България.

Лице за контакт: доц. дпн Дора Левтерова,
ел. поща: doralg@uni-plovdiv.bg

Акордеонистът виртуоз Петър Ралчев: *Не вярвам, че българската народна музика може да се превърне в музеен експонат*

– Г-н Ралчев, Вашият концерт бе част от програмата за Нощта на учените. Къде виждате допирните точки между науката и музиката?

– За мен музиката освен изкуство е и една наука, която ние, музикантите, се опитваме да донесем и ако имаме таланта да я доразвиваме в някаква положителна и стойностна насока, би било чудесно. Именно тук е връзката и тук можем да открием допирните точки между наука и музика. Както в науката, така и в музиката хората, които търсят и създават нови неща, опирайки се на това, което имат, изпитват еднакви чувства и стремления при постигането на своята цел. Както науката, така и музиката възпитават и обогатяват.

– Всички в залата бяха изключително впечатлени от вашите изпълнения. След концерта математикът доц. д-р Георги Костадинов, който е завършил музикално училище, ми каза: „Страшно нещо, ако човек си изкарва хляба със свирене, след като е видял това чудо, просто трябва да хвърли инструмента и

да се занимава с нещо друго.“

– Тук само мога да благодаря за тази оценка. Мисля, че всички музиканти, които бяха на сцената тази вечер, заслужават тези думи. Човек винаги се чувства удовлетворен, след като е останал разбран и оценен по подобен начин.

– Според Вас, как стоят нещата в уравнението: виртуозност = талант + труд, вероятно има и други компоненти в него?

– Бих добавил голямо желание, всеотдайност и голяма любов към тази магия, наречена музика.

– Както в повечето изкуства, но като че най-вече в музиката, са много важни отношенията учители-ученици. Кои са вашите учители и имате ли свои ученици?

– Винаги съм бил в прекрасни отношения с моите преподаватели. Мои преки учители са Костадин Миларов и Михаил Михайлов. Винаги съм ценял много и това, което са постигнали другите акордеонисти и музиканти преди мен.

Има много млади музикан-

ти, които с голямо задоволство бих нарекъл мои последователи и искам да им пожелаю много успехи на музикалната сцена.

– Акордеонът ли е най-универсалният инструмент, с който най-добре можете да изразите себе си? Как Ви е по-лесно да „се разкажете“ – с думи или с музика?

Да, акордеонът е инструментът, с който мога да се изразя най-добре, ако трябва да разказвам за чувства и емоции.

– Вие сте музикант, известен с това, че преплитате жанрове, стилове, прекривате музикалните граници на държавите – какво поражда това в душата ви, какво искате да кажете на своя слушател?

– Аз не правя това целенасочено. Искам, когато слушателят чуе музиката, която правя (правим), да усети, че е истинска, а не натъкмена и направена, за да предизвика впечатление по един или друг начин. Винаги си личи, когато някой се опитва да създаде нещо, което е самоцел. Относно музиката, която аз съм правил, за мен едно от най-важните неща е да носи българския характер, да породи мисли и емоции у слушателя, да го накара да се замисли.

– Учасствате в множество общи проекти със свои колеги – когато сте заедно на сцената, това само допълване ли е, или има и елемент на съперничество, на надсвирване?

– Бих го определил по-скоро като разговор, размяна на идеи по време на този диалог. Да доразвиеш подадената идея и да върнеш съответно още по-интересна и съвместно да доразвиете този разговор. Не знам, да не звучи прекалено сложно. Но при различните музиканти е различно. Аз говоря от моя гледна точка. Ако някой иска да го нарече или определи като надсвирване, аз нямам против.

– Свирил сте на много сцени по света – как се приема българската музика?

– Да, имал съм тази възможност, за което съм благодарен на съдбата, както и повечето от моите колеги, с които бяхме на

Петър Ралчев

сцената. Аз няма да скрия, че не съм безпристрастен към българската народна музика и че тя винаги е била част от мен.

Винаги, когато съм бил на сцената, съм искал хората, които слушат музиката, която представям (представяме), да ги завладеят с неповторимостта си и с емоциите, които носи.

За мен е чест и отговорност да представям българската музика по света и е неповторимо удоволствието да усетиш възторжените реакции на публиката. Да – хората по света обичат българската музика.

– През последните години като че сме свидетели как българската народна музика има по-добър прием в чужбина, докато в България трябва да се бори с чалгата, особено при по-младата аудитория. Как възприемате това?

– За това има много различни фактори, които повлияха това да се случи. Но на този концерт имаше и много млади хора, което ме прави малко по-голям оптимист за бъдещето на тази музика. В края на краищата всеки избира музиката, която слуша. Не ми се иска да вярвам, че тази музика ще се превърне в музеен експонат и би било много жалко, ако българинът допусне това да се случи.

Аз вярвам, че винаги ще има хора, които ще обичат и ще направят така, че тази музика да остане като най-голямото богатство на България!

– Вашето пожелание към студентите и преподавателите от Пловдивския университет?

– Да бъдат здрави, всеотдайни в това, което правят, да постигнат своите цели и да ценят това, което имат!

Интервю на Тильо Тилев

Преходът на младите хора...

➔ от стр. 14

професионалната реализация на дипломираните в областта на социалните науки и в частност на социологията. Ето защо ценността на проведеното през 2009 г. национално качествено изследване е изключително голяма. Чрез него се установиха професионалните бифуркации на младите социолози и факта, че дипломата по... не следва а priori да се обвързва с конкретна професионална идентичност.

Не на последно място по важност са и неоправданите очаквания на завършващите, които се явяват пречка за адекватно позициониране на едни или други работни места. Социологически агенции, маркетинг, реклама, медии, неправителствени организации, човешки ресурси, публичен сектор, наука и образование са сфери-

те на заетост на част от дипломираните социални учени. За други от тях пазарът на труда се оказва една „заклучена врата“, за която имат само един ключ (тяхната специалност), но той не винаги е правилният!

В тези нелеки условия на все още действаща структурна промяна, икономическо преформатиране и продължаваща икономическа криза младежите в България все още изпитват трудности в намирането на подходяща работа. Повечето проблеми са тясно свързани с такива въпроси като качество на образователната система и несъответствието между очакванията на работодателя и знанията, придобити в образователната институция. Тези фактори засягат младите хора в прехода им към зрелостта и предизвикват сериозно предизвикателство пред обществото и неговата стабилност.

Честит юбилей на проф. дфн Клео Протохристова!

Проф. дфн Клео Протохристова отпразнува на 7 юли своя юбилей заедно с колеги и приятели от Пловдивския университет. Тя е не само един от първите преподаватели филолози, но и една от най-емблематичните личности както за Университета, така и за Пловдив. Отдавна в академичните среди името Клео звучи и човешки близко, и институционално строго.

Един юбилей винаги е повод за хубави пожелания, за много цветя и усмивки. И за много подаръци, разбира се. В чест на проф. Клео Протохристова Филологическият факултет издаде юбилейния сборник „Парадокси на неназовимото“, който включ-

ва нейни текстове. Интересното тук е, че подборката е на колеги от всички български университети, като съответният текст е придружен с обяснение защо е бил избран. В следващите страници ще прочетете за идеята на сборника от Думи на редакторите, „Пленарната песен“ на Младен Влашки ще ви разкрие защо едни студенти Боготворят Клео, а други се отнасят Богобоязливо към нея. Ще видите кои са „Носталгиите на ХХ век“.

Честит юбилей, Клео! Много здраве, щастие и успехи! Много съвършени изречения, които разгадават литературните загадки!

Тильо Тилев

За да съществува, човек не само трябва да се справя настойчиво и методично с предписаните му битови дейности. Той периодично, от време на време, но все пак често и желателно, си задава страшни и метафизични въпроси: какъв е смисълът на това, което правя; как го правя, за да има смисъл; каква е перспективата да се осмисли правеното?

Далеч от тривиалната форма на конструкцията „ученик и благодетел“, за мен все пак е било от огромна важност как Клео Протохристова е отговаряла практически на тези въпроси и доколко моето поприще е черпело сили и увереност от нейните гледни точки.

Ако има предопределение на пътя, за мен лично то се е състояло в срещата с академичния дух и личността на Клео Протохристова.

За тази среща си струва да се разкажат няколко случки по пътя.

1978. В късната есен се озовах на студентската скамейка в Пловдивския университет, „Паисий Хилендарски“ – българска филология. Идвах от една сурова казарма, която се проточи две години и още почти два месеца отгоре, което се наричаше „дослужване“. Войниците студенти бяха освободени още на 1 октомври, но ние бяхме привилегирани – появих се в Алма матер чак в края на ноември.

В първи курс се учеше **Антична и западноевропейска литература**. Това беше другият свят – никога не бях попадал в него, никога не бях подозирал за него и никакво призвание не беше ме насочило към него.

Шокиран от това преобръщане, а и като не познавах новите си колеги, аз обикновено си седях, слушах и мълчах по време на семинари. Докато, някъде към края на май, Клео не се закани да даде думата

СРЕЩАТА МИ С КЛЕО

Живко Иванов

на всеки, та поне да чуе гласа, скрит зад разни физиономии. Оставаше едно последно занятие и знаех, че идва моят ред. Притесних се ужасно, защото да говориш за западноевропейска литература пред Клео Протохристова беше изпитание, силата на което аз, пък и другите по мое време и след моето време, интуитивно усещаха. Пригот-

роля. Разбрах какво значи някой да инвестира в тебе, да ти повярва и да те подкрепи. Някъде оттук започна моето поприще, моето съществуване като човек на хуманитарното знание, с проясняваща се визия какво значи това на практика и в действие, какво ще ми струва и какво ще ми даде. Тук някъде започна да разбирам и друго –

Отляво надясно: Живко Иванов, Клео Протохристова, Владимир Янев и Емил Стоянов

вих се, както можах, и с мисълта „каквото ще да става“ преживях някак си вечерта.

На другия ден се случи непредвиденото – като реших да изляза от къщи, разбрах, че нямам ключ и няма как да заключа и че няма никакво време да се направи каквото и да е. Докато трескаво мислех как и къщата да е заключена, и аз да съм на семинара – времето изтече и пропуснах упражнението. Да се обяснява и извинява човек, нямаше смисъл – така на изпита се отправях „нечут“ и „непознат“.

Изпитът мина криво-ляво, но за мен той изигра важна

роля. Разбрах какво значи някой да инвестира в тебе, да ти повярва и да те подкрепи. Някъде оттук започна моето поприще, моето съществуване като човек на хуманитарното знание, с проясняваща се визия какво значи това на практика и в действие, какво ще ми струва и какво ще ми даде. Тук някъде започна да разбирам и друго –

ла, но аз започнах да я усещам на гърба си благодарение на Клео Протохристова. След изпитанието на изпита дойде кръжокът, където се събрахме, за да говорим за същото: как сме положени в литературата, как се виждаме и разбираме през нея.

Ако обаче стесним литературата само до тясната фуния, през която аз проглеждам себе си, ще сгрешим ужасно. Пак в тези кръжоци, а също и в срещата си с Атанас Бучков, започнах да разбирам, че себичността е безсмислена – човек открива себе си не заради самия себе си, а за другия. И което беше още по-важно – себе си виждаме през другия и чрез другия. Литературата не е само път към себе си, да разбереш кой си и защо си, тя се оказва и път към другите – да ги разбереш, да се огледаш в тях и да се видиш чрез тях.

В късната есен на 1978 няхах представа за тези неща. Светът ми беше съвсем друг – свят, който не подозира духовното битие на човека, не го е докосвал и не се е свързвал с него.

Алма матер е дух на общуване, а не сухо събиране на знание. Знанието го има в библиотеките, в книгите, в бази данни, но то е мъртво, застинало, потенциално знание. Някой трябва да му вдъхне живот, да го събуди и приведе в полет, да да влезе в твоето ползрение, сърце и душа.

„Някой трябва.“

Трагизмът на множество хора е, че тази кратка и проста формула не получава никакво изпълнение.

Щастието за мен е, че срещнах хора, които я направиха действена и впечатляващо реална формула.

Думи на редакторите за „Парадокси на неназовимото“

Тази книга е по-скоро необичайна. По много причини. Най-малката от тях е самото ѝ производство – тя наистина е продукт на една подривна дейност. На нас тримата се падна честта и удоволствието да я координираме и доведем докрай. И да се опитаме в ерата на мултимедийния информационен модус да изживеем приключението на интензивното общуване с хора и текстове на живо, при това не попосквяйки, за да не оставим следи, а преживя(ва)йки в пълно съзнание за нелегалността на действията ни. Казано с други думи, с думите на човека, комуто е посветена тази книга и нашия подривен труд, преживяхме приключението да се уверим, че „за да може една културна система да удържа съществуването си, тя трябва да е в състояние да понася динамичните натиски на своите противоречия.“ Преживяхме го не само ние тримата, а и всички участници в конспирацията, наречена „Парадокси на неназовимото“. Днес, когато книгата е вече публично достояние и имената на съзакляниците ясно се четат във втората ѝ част, искаме да им благо-

дарим, че в един миг от днешното ни битие доловихме отново вкуса на общността, която споделя ценности. Да им благодарим, че чрез споделените ни чувства към Клео Протохристова отново доловихме колко ефирно е днешното драстично обезценяване на социалната значимост на литературата и на научните занимания с нея.

Опитът ни в това приключение недвусмислено сочи, че културната система, конструирана от Клео Протохристова чрез слово и междучовешки връзки мощно се оглежда в духа на Перикловия век въпреки „постгутенберговия“ информационен шум. И тъкмо в този смисъл сме се стремили книгата „Парадокси на неназовимото“ да е израз на „съвременното културно състояние“, „чието най-съществено своеобразие е в конкурентното съжителство в него на редове от ценности,

които са не само противопоставени, но и вплетени в парадоксална интерактивност“. В нея, надяваме се, е пренесено напрежението на днешните метафизични отношения между **словото** и **визуалността**, които се „осъществява(т) в едновременното противопоставяне и взаимодействие между цяла редица изоморфни двойки: образованост и осведоменост, систематична памет и интелектуална пъргавина, дисциплина и импровизация, логика и игра, задълбоченост и повърхностност, систематичност и фрагментарност, целеположеност и самодостатъчност“. И тъкмо в същия този смисъл сме се опитали книгата „Парадокси на неназовимото“ да не е израз нито на „съвременната консервативно филологическа нагласа“, нито на „противоположната ѝ, активно деструктивна спрямо традицията, перспектива“. В тези наши

опити за оглеждане в конструираната от Клео Протохристова система читателят ще открие и „несвършени(те) изречения“, и „огледалото“, в което си дават среща „смътното“ и „ясното“, изкушаваме се да мислим, че ще долови и „благозвучието на дисонанса“.

И съвсем накрая – искаме да благодарим на Клео Протохристова, която ни научи, „колко изгубена кауза е да се поставят бариери пред литературоведските измислици...“, колко невалиден е аргументът на срама“ и колко „в тази безнадеждна ситуация на сякаш напълно разпадащи се критерии (може) да ни ръководи чувството за собствена ценност на света, който градим, измисляйки.“ Да ѝ благодарим, че открие за нашите занимания критерия за споделимост, критерий, който и самата тя въплъщава. Критерий, който удържа не само литературоведския ни свят. Критерий, който сменя екзистенциалния страх от неназовимостта и я прави човешки поносима.

**Младен Влашки
Светла Черпокова
Иван Русков**

➔ от стр. 16

Когато ми се иска да кажа какво съм научил от Клео Протохристова, винаги мисля с угризение какво съм пропуснал да науча, да приема, да разбера. Това е една драматична ситуация, която обаче ми се иска да приемаме хладнокръвно – колко малко се възползваме в най-безкористния смисъл от хора, с които съдбата благосклонно ни среща.

Да изтъквам отделни заслуги ми се вижда занимание, накарнаващо цялостното присъствие и влияние на Клео Протохристова в моя живот и живота на стотици други.

Пред очите ни в Пловдив се създаде филологията.

Когато постъпих като студент в първи курс, на книгата ми беше ударен печатът на Физическата факултет. Филологията се свиваше под стряхата на атомната теория, радиовълнови-

Срещата ми с Клео

те изследвания и астрономията. Едва сега мъничко започваме да се досещаме за условията на това пионерско начинание – да създадеш от нищото, да положиш основите, да градиш дълго, методично, да вървиш през хиляди едри и дребни препятствия, да се развиваш, да набираш сили, да увеличаваш тежестта си. Трябваше да се обучават и да се избират хора да изследват и да защитават дисертации, да утвърждават името, което никой не знаеше.

Помня, че тогава никой не мечтаеше за специализации и обмен, това беше по един странен начин забранено, преди да си го помислиш.

И в това пионерско дело голямата, тежката и мисионерска роля играха хора, които с целия си авторитет и принципност поемаха отговорността за перспек-

тивата и стратегията за развитие. Защото в научното поприще всичко става бавно – да научиш, да усвоиш, да развиеш апарата на познанието и преподаването, това не е като да станеш министър, директор или звезда.

Днес е по-лесно да се върви в една що-годе оформена академична традиция.

А как е било тогава?

Правеха го не институции, катедри, факултети, ректори или други администратори.

Това беше дело на имена. На личности.

Защото за една академична традиция и нейното формиране простото голямо знание не е достатъчно. Изисква се и нещо, което е неуловимо за конкурси, кадрова политика и всевъзможни правилници. Характерът, личността – това са големите липси на българското битие; а в плов-

дивската филология те бяха достатъчно. Тяхното присъствие стана своего рода норма. Всички, които идваха и навлизаха, постепенно свикваха с авторитети и личности като с нещо естествено.

А то е било дар божи, един велик шанс, защото поне днес горчивият ни опит във всякакви сфери учи: малко са стойностните хора, авторитетните, хората със силен и благороден характер.

Иска ми се идното да е спокойно и смислено.

Иска ми се Университетът да живее.

Хуманитаристиката да е благосклонна среда за духовните стремежи на изтерзания днес българин.

Вярвам, че е възможно да се изтръгваме постепенно от застоя и отчаянието.

И знам, че един от стожерите на моята вяра е Клео Протохристова.

Скъпи колеги, мили приятели,

Когато преди няколко години писах текст, посветен на кръглата годишнина на един забележителен учен (същевременно мой близък колега и приятел, което ми вдъхваше увереността, че го познавам достатъчно добре, а това пък ми даде свободата да бъде безцеремонно откровен), си позволих да оглася убеждението, че юбилеят е досада и недоразумение, поне за човек като него. Вярвам в това и сега. Същото се отнася и до мен.

Досадата и недоразумението на този тип мероприятия се усилват при усложнения казус, когато юбилярът е роден през юли, поради зодиакално присъщата на раците агорафобия. Двойно усложнен е казусът, когато юбилярът е жена, защото е крайно неуместно възрастта на една дама да бъде предмет на публично обсъждане, особено ако става въпрос за възраст над тридесет, дори и ако въпросната дама е достигнала до юбилейната дата с поне привидно „непокътнати способности“ (както би казала една симпатична героиня на Селинджър).

Ето защо, когато осъзнах, че ще трябва да говоря пред вас по повод на собствения си юбилей, дълго се колебах какво да кажа, за да не възпроизведа модела на бодряшко приповдигнатите слова (едва ли не задължителен атрибут при публичното отбелязване на годишнини), чието единствено достойнство е, че никой не ги чува и, съответно, освобождават говорещия от отговорността и притесненията.

Помислих си, че за юбилея би могло да се говори математически. В границата на шегата, може да се съгласим или да оспорим разбирането за кръгла годишнина. Защо „кръгло“ да е десет или пък пет? При положение че значително по-цялостни и завършени изглеждат числа като три и четири, а, от друга страна, повечето природни цикли са подчинени на числото седем, което го прави

Клео Протохристова за юбилеите и...

специфично привилегировано в най-различни митологични системи, какато и в производните им религиозни и духовни практики. Освен това, нека си припомним, че в определени конвенции дузината е смятана за много по-цялостна от десетицата...

При една 60-годишна обаче тези аргументи отпадат, защото тя непротиворечиво съчетава десетки и дузини. Тогава наистина

умрелия, или добро, или нищо. Но пък съпротивата срещу сериозността е също така основателна, защото да кажеш кой на колко години е, изглежда оправдано единствено в крайно ограничен, формален смисъл. Все пак, ако знаем на колко години сме, то това е защото има календар, но календарът, както ни е известно, е просто конвенция, той е конструиран, приет по споразумение, следователно има само

Клео Протохристова и Младен Влашки, които представят юбилейния сборник

на може да приемем, че е много специална и трябва да ѝ отдадем нужното внимание. Аргумент в тази посока на мислене набавя японската традиция, според която на 60 човек се ражда отново, защото е изминал пет цикъла от по 12 години, през които са се изредили всички разновидности на неговата зодия, така че той отново попада точно в комбинацията от знаци, с която се е родил (в конкретния случай това е годината на металния тигър). Но стига с напразните усилия на нумерологията.

За юбилея може да се говори, разбира се, и сериозно и патетично. Тази възможност произтича от интимната прилика между юбилея и погребението. И двете мероприятия функционализират една и съща реторика – за юбилея, респектив-

относителна надеждност.

И все пак, сериозно или не, една годишнина е повод за равносметка. Заиграват метафори за живота като път, като сън, като книга, или като филм. Няма да ви занимавам с подобни равносметки, защото ще отнеме много време, а и би било крайно неуместно. Ще кажа само, поради специалното си предпочитание към киното, че съм истински благодарен за сценария на моя филм. Беше и продължава да бъде страхотно интересен...

Но искам да кажа и още нещо, защото го чувствам като необходимост. В една от трогателните странички, които се разпращат по интернет и вероятно повечето от вас също са получавали, пишеше, че животът се измерва не с броя на вдишванията и издишванията, а с

моментите, в които дъхът ти е спирал. Или нещо такова. Та в моя филм, част от епизодите, които могат да бъдат определени по този начин, се оказаха свързани с приоритетно университетското ми битие. Днешното събитие е също едно от тях.

И понеже става дума за нещо, които трудно се поддават на изговаряне, ще си помогна с книга, която повечето от нас познават – романът на Пърсиг „Дзен и изкуството да се поддържа мотоциклет“. Сигурно си спомняте как в нея героият Федър, теоретизирайки върху проблемите на образованието, противопоставя представата за университета като сграда, администрация, правилник или процедури, от една страна, на онова, което той нарича „Храм на разума“, от друга. Дълги години възприемах тази постановка на Пърсиг като верую. Четях съответния откъс на студентите си, използвах го за въвеждащи лекции, цитирах го дори в едно приветствие към първокурсници.

Ако си позволявам да се върна към тази вече толкова безмярка експлоатирана – и поради това банализирана – идея, то е само защото на някакъв етап осъзнах нейната ограниченост. Първо, може лесно да се забележи, че при цялата си съпротива срещу дуалистичното мислене, която подплатява неговата книга, с противопоставянето на Храма на разума срещу казионния университет Пърсиг сам попада в клопката на бинарните опозиции. Освен това обаче, и което е по-важното, позволих си да ревизирам някога толкова възхитителната и обикната идея, защото междувременно придобих различно разбиране и за разума. Няма спор, че разумът е продуктивна алтернатива на безумието, но самият той е твърде несигурен съветник, когато се опитаме да открием някаква фундаментална опора за съществуването си. Проблемът е, че разумът

ПЛЕНАРНА ПЕСЕН

О, музо, възпей оня гибелен гняв на Ахила Пелеев,
който донесе безбройни беди на студентите наши.
И заедно с Данте, и с Гьоте, и с Пруст душите им прати
по водите на Лета да плуват. Тъй волята Клеова стана.
Защото Ахил беше не само грубата сила на цар Агамемнон,
Ахил беше за тях на интертекста зловеция демон,
що от Троя през Стратфорд до Стара Загора вилнее
и кара човеците земни да знаят коя е Хекуба,
и не само Хекуба, а още Дидона, Брунхилда и
Юлия Кръстева даже. Кара ги в огледалото още
ту мътно, ту ясно да дирят на сънищата следите,
метадискурси да вият и Мишима с Далчев да свързват.

Ахил ли изпраца дважди в година мор в стана студентски?
Данте, Гьоте и Пруст ли са на Олимпа съдбовен стрелите?
Защо и зиме, и лете АЗЕЛ, когото роди совооката Клео,
с гняв във сърцето се спуска от стръмния връх олимпийски,
носейки изпитен тест еластичен и стрелник двустранно
затворен?

Защо съдбоносната чума прекършва и царски пищови,
ходатаи смирени, кукли родени от Пайнер и певци
с осанка на Веско Маринов и с толкова ум във главите?

След като вече дойдоха и всички герои се сбраха,
стана Ахил богоравен и сред тях така заговори:
„Но прорицател умел или жрец да попитаме първом,
той да ни каже защо войската на Клео е толкова гневна?
Защо карат душите на младите хора да тръпнат
пред лиглата Ема, на Бовари от Йонвил грешна съпруга,
пред някаква Нора, която не може уби децата си, двете,
или пред певица плешива, неродена от горнотрак на име
Йонеско?“

Каза и седна Ахил, а сред тях се изправи с достойнство
Калхас, вец титролог, катаоптрик и отличен птицегадател,
структуралист сърцевед и заговори с думи такива:
„Истина аз ще ви кажа, но вий обещаите ми с клетва,
да ме браните усърдно със слово, сиреч в дискурса
да не допуснете думи понятни за простите смъртни.
Спусна мъгла над мисловни полета на титаните син,
страшният бог Деконструкт, дето твърди, че текстът
нищо не значи, та обърка простосмъртни студенти,
щом смисъл веч няма, защо са тям таксономии разни,
къде интертекстът ги води, каква им е вече Хекуба?“

Не могат ли чете заглавия само, та нали така
пророкуваше Клео в книга със жълто-бели корици,
дето Хоек, Женет и евреина Левин изковаха
от термини стари на бог ОПОЯЗа титрология,
хипертекст, палимпсест и ги метнаха от Париж та чак
до Кавказ и най-вече в сърцата на учениците млади...
Но ще ви кажа сега и това ще се сбъдне най-точно:
Ще дойде втора вълна лаконианска и още души
ще отведе да говорят със Сфинкса в гори Китеронски...“
Със вик се изправи широковластният цар Агамемнон,
първо погледна свирепо към Калхас и после продума:
„Този живот е само една нещастна движеща се сянка,
актьор бездарен, който се явява, измъчва своя час
на сцената, а след това изчезва. История, от луд
разказана със много шум и бяс, в която смисъл липсва.“
Рече така Агамемнон, а мъка обхвана Ахила
и думи обидни отпрати не сдържайки никак гнева си:
„Ах ти пияници, с кучи очи и сърце на кошута,
чел си ти „Макбет“ и си назубрил няколко стиха, добре,
кажи ми сега как Дефо ще озаглави своя роман
за Крузо, но кажи го със всичките негови думи, пък
тогава твърди, че няма в титрите смисъл и че луди
са тези, дето субтитрите свалят да гледат с наслада
русалката Клео и Клео Пирес Айроса Галвао,
че даже Кадилак Клео, кралицата порно бразилска...“
Докато тъй сипеше хули, яви се Атина от облак,
спря зад Ахила Атина, докосна косите му руси
Видима само за него, за другите беше незрима.
Тя заговори към него и думи крилати му каза:
„Сине Пелеев, не е АЗЕЛ по силите твои, нито
на Агамемнон зубрача богоподобен силата там е,
вие сте само герои, с които войските на Клео,
подвластни на силата ѝ, дарена от Хермес – Невтика,
працат мор сред студенти неучи, дето си мислят, че
смисълът не трябва да се върне на отеца му Прочит,
на Аполон далнострелец стария жрец, без който
Барт, Лакан, Фуко, Дерида, и дори Ихаб Хасан от САЩ
ще се лутат дълги години на път към дома, езикът
на автора, в който божествен приют е получил.“
Тъй рече Атина Палада и на Олимп си отиде.

Пленарната песен е изпълнена от Младен Влашки
за пръв път на 07.07.2010

➔ от стр. 18

функционира с помощта на аргументи, които обслужват егото. И поради това, разсъждавайки разумно, попадаме в клопките на рутинната си лудост, която ни кара да се изживяваме като жертви на някакъв враждебен и несправедлив свят. Един от аспектите на тази лудост, впрочем, е да мислим себе си и другите в термините на възрастта.

Това, което се случва тук, в момента обаче, при цялата си жанрова принуда, проявява и нещо друго, което ми

За юбилеите и...

е трудно да назова. Бих казала, че то е не просто отвъд формалностите, но и отвъд разума. Всякакви рационални доводи защо една група колеги са замислили и осъществили заради мен този прекрасен сборник – наскреда криза, въпреки лични изпитания и тежки загуби, при ежедневен стрес и все по-нарастващи нетърпимост и ожесточение, сред цялата врява и безумство на общото ни днес – всякакви подобни разумни обяснения биха

се оказали невалидни.

Тази рационална постъпка, с всичките ѝ морални, емоционални и банално прагматични импликации, проявява нещо, което Пърсиг не е догледал. Като се подчинявам на предложената от него постановка и същевременно допълвайки я, бих определила същината на случващото се тук и сега като третата хипостаза на Университета. Уместно ми се вижда да го нарека Обител на духа – онази благословена терито-

рия, на която толерантността и обичта не дават шанс на омразата, където обидата отстъпва на прошката, съмнението избира да се превърне във вяра, отчаянието – в надежда, а тъгата – в радост; там, където усещането за отделеност се осъзнава като илюзия, а усилията се отменят от вихъра на вдъхновението и ентузиазма.

С цялото си сърце ви благодаря за това, че за пореден път дадохте живот на този най-истински университет – нашата съкровена Алма матер.

Носталгиите на ХХ век

Проф. дфн Клео ПРОТОХРИСТОВА

„Носталгията вече не е, каквато беше по-рано“ – този анонимен стенов надпис, използван от Симон Синьоре като заглавие за нейна книга, е безспорно забавен със своята парадоксално кръгова, вътрешноизграждаща се логика. Съждението, отнесено към носталгията, е свършена илюстрация на самия носталгичен рефлекс. То обаче съдържа като пряко назоваване съвсем не парадоксалната теза на следващия текст, която се основава на наблюденията върху носталгичните реакции на ХХ век – във варианта, чрез който те се проявяват от доминантните му дискурси.

В модерната епоха самото понятие за носталгия претърпява значителна и симптоматична трансформация. Първичният смисъл на думата – от гръцките *nostos* – връщане, и *algos* – болка, е тъга по родината. Постепенно с „носталгия“ започва да се означава тъгата и по различни от родния край места – веднъж преживени и вече недостъпни. Това семантично разширяване впоследствие продължава в донякъде логична и все пак отклоняваща се посока, тъй като специалният акцент попада не върху пространствената, а върху темпоралната дистанция и невъзвратимостта, за да произведе като резултат едно значително по-различно понятие, изразяващо най-вече болката и копнежа по нещо отминало и невъзвратимо.

Няма, разбира се, сериозно противоречие в представата ни за онова, което ни отделя от миналото, като за „дистанция“, още по-малко имаме основание да поставяме под въпрос нагласата си да идентифицираме тази дистанция с начина, по който сме отделени от неща, които мислим като съвременни, или пък с начина, по който сме разделени един от друг. Ако приемем, в съгласие с Хайдегер, че човешкото биване (*Dasein*) е фундаментално характеризирано чрез изначална обвързаност или ангажираност със света, която го поставя винаги отвъд самото него, устремено в екстатична проекция, тази пространственост, която инстинктивно си приписваме, е всъщност универсалният знак на принадлежността ни към нещата, с които светът ни среща. Ако съответно, като следваща стъпка, приемем за аксиоматично, че дистанцията е терминът за умопостижимост на човешката поставеност, тогава можем да заключим, че емоционалният еквивалент на тази дистанция е носталгията.

Тъкмо като резултат от проследеното семантично разширяване на понятието в съвременните речници срещу думата носталгия стоят

две значения: едното съотнесено с далечната родина, а другото – с миналото. Очевидно е, че независимо от разколебаното й положение в пространствени или темпорални семантични полета, носталгията би трябвало да се мисли най-общо като емоционалност на паметта. Може лесно да се забележи обаче, че с „носталгия“ вече обичайно се назовава също така и болката по несбъднали се или неосъществени неща, т. е. несвързани с паметта, и в тази си модификация тя се явява по-скоро субститут – социално по-престижен или поне по-приемлив от онова, което прикрива – на меланхолията.

Тезата на това изложение е, че в актуалното говорене за носталгията присъства неудържима многозначност. Показателен в този смисъл е фактът, че все по-често носталгията бива назовавана в множествено число, докато никога не артикулира други емблематични за времето явления от типа на СПИН, битничеството, сексуалната революция или рокендрола като множественост. Практиката да се говори за „носталгии“ е в драстично противоречие с традиционното разбиране за ако не и уникално личностното, то поне осъкровено-то осмисляне на носталгията.

В така конструиращия се метапсихологически дискурс се очертават моделите на две подобни, но недокрай сводими реакции, които по различен начин се оказват представителни за предходното столетие. Едната е по-близка до традиционната идея за носталгия и в перспективата на подобно разбиране имаме основание да кажем, че културата на двадесети век,

при цялата му привидна устремност към новото, е фундаментално носталгична. Аргумент за подобно твърдение би могъл да бъде дори и на пръв поглед страничният факт, че широкомащабната анкета за „песента на века“ от 1999 г. излъчи като неоспорим победител томително носталгичната *Yesterday* на *Beatles*.

Всъщност двадесети век се открива с носталгия – скрита, подмолна, но и достатъчно осезаема. Тя се проявява най-вече в упоритото нежелание на новия век действително да започне. Ако по отношение на техническите постижения двадесетият век започва още в последното десетилетие на предходния, по отно-

шение на естетическите си реализации цяло десетилетие той така и не съумява да се откъсне от упоителната сладост в атмосферата на *fin de siècle*. И когато все пак настава голямата промяна, някъде в годините между 1910 и 1914-а, новото започва да открива себе си чрез рекапитулация на миналото.

Емблематичен за литературата на големия модернизъм е гигантският проект на Пруст да улови и върне „изгубеното време“ и да реактуализира един вече отишъл си свят, с който той не иска да се раздели. Този рефлекс продължава в настойчивостта на модернизма да търси идентичността си в пресмислянето и трансформацията на наследството от миналото. Подходяща илюстрация на това положение е твърдението на Томас Ман, че единственият шанс на съвременната литература е пародията.

Въпреки че се легитимира чрез митологемите на прогреса и всячески заявява собствена си оригиналност, както и радикалната си другост спрямо отми-

налите векове, двадесетото столетие дава твърде малко примери за достатъчно стабилизирано състояние на съсредоточеност в настоящето или бъдещето. Като се изключат отделни моменти на уверено в своята самодостатъчност художествено експериментаторство или силово наложени мимикрии на социален оптимизъм, литературата и изкуството на века се оказват последователно обърнати назад – първоначално към наследството от предходните столетия, а в късната му фаза – към повтаряне на вече изминати етапи от самия двадесети век. Постмодерното падение започна като поредица от ретровълни, които изваждаха на културния битак реликви от 30-те години, от годините, предхождащи Първата световна война, от „ерата на джаза“, от десетилетието на рокендрола, от 60-те години, 70-те години... Рециклирането продължава. С обидна парадоксалност умилението по вехториите от таванските скриновете се оказва идентификационен маркер на съвременността, единичка гаранция за пребиваване в тръпножеланата сегашност.

В изредените симптоматични явления присъстват и контурите на някакъв по-различен рефлекс, който, макар и родствен на носталгията, не се свежда окончателно до нея. Можем да видим оформянето на тази неидентична на носталгията реакция особено нагледно в творчеството на Пруст, което е блестяща илюстрация на непостижимата магия, чрез която „неутешимостта се превръща в свършенство“. Тази креативна мощ не е подвластна на носталгията. Тя е по-скоро рожба на нейна далечна родственица, която има изключителна роля за духовния живот на нашия век – **меланхолията**.

В елементарно статистически план съвременността ни говори за меланхолия много по-малко, отколкото за носталгията. Ако задълбочим това начално наблюдение, ще установим, че предпочитанията към единия или другия начин да се артикулират болезнените рефлексни на времето проявяват достатъчна степен на предпоставеност. В последните десетилетия носталгията все повече се ползва с несъмнен приоритет в медийното пространство и се превърна в общо място на всякакъв род публични дискурси, докато меланхолията, макар и не така гръмгласно, присъства с респектираща интензивност в хуманитарната книжнина. Задължително в контекста на така очертаната картина е споменаването на Фройд и

Дистанционното обучение – мост между образователните модели...

Продължение от брой 6

Проф. д-р Кристина ВЪРБАНОВА-ДЕНЧЕВА

VI. „Отворено образование“ и образователните модели на бъдещето

Социалните предпоставки за появата на т. нар. „отворено образование“ се създадоха с утвърждаване на открития достъп и правото на достъп до информация за всеки гражданин, които разшириха възможностите за личностно развитие и реализация в новата технологична епоха с налагащото се пожизнено обучение в обществото, основано на знание. Един от реализиращите се варианти на откритото обучение са виртуалните университети, представляващи следващ етап от развитието на дистанционното обучение и преход към отворено, непрекъснато обучение през целия живот. Инструменталната среда, която предлага съвременната информационна индустрия предоставя различни

варианти за учебна натовареност, сложност и съответно получаване на образователна степен. [2]

Принципното различие между *електронното и виртуалното образование* се състои в използвания комуникационен модел за информационен обмен между обучаващ и обучаван, а също и във вида, структурата и съдържанието на информационните потоци в процеса на обучение. При *електронното образование* се използват дигитални библиотеки, които съдържат обекти във вид на електронни документи. Използваната програмна среда и инструментариум осигуряват гъвкавост на структурирането и цялостната организация на информацията, като комуникацията се осъществява чрез компютър. Постигането на персонализиран потребителски интерфейс при *виртуалното образование* осигурява гъвкава адаптация към индивидуалните изисквания на всеки обучаван, а също и към предназначението на използваните данни.

на стр. 22 ➔

➔ от стр. 20

теоретизациите му върху траура и меланхолията, тъй като те изиграват основополагаща роля за концепирането на това душевно страдание. При Фройд обаче меланхолията се рационализира най-вече в патологичните ѝ аспекти и само периферно се включва в сферата на културата. Ето защо по-внимателно съсредоточаване изискват други два, по-малко популярни факта.

През 1923 година Ервин Панофски и Фриц Заксл публикуват своята монография върху гравюрата на Дюрер „Меланхолия“, придобила впоследствие забележителна влияние в изкуствознанието. Няколко години по-късно Валтер Бенямин осъществява мащабния си опус върху немския трауершипил, изпълнен с реминисценции от студията на Панофски и с конкретни анализи на Дюреровата картина. Всичко това се случва тъкмо през двадесетте години – може би най-впечатляващия измежду оскъдните моменти, когато XX век непротворечиво се съсредоточава в собствената си битийност.

В културфилософията на Бенямин меланхолията се превръща в алегория на модерността. От традиционната представа като образ на бягството от феноменалния свят в името на знанието и най-вече като болезнената неспособност на гения да превърне теоретическите си прозрения в практика, при Валтер Бенямин меланхолията поема обесивната му тревога за несъответствието между художествения факт и описателно-аналитичния дискурс. От него нататък хуманитарното знание е провокирано да изследва присъщото си вътрешно противоречие между съзнанието за невъзможността да постиг-

Носталгиите на XX век

не обективно значение чрез субективна интерпретация и натиска на все по-настойчивата потребност непрестанно да се опитва да го направи.

В една или друга модификация мисълта на века се оказва конфрентирана от прозрението, че думите все по-неточно представят нещата и че в нашествието на непрекъснато нарастващата неадекватност се градят лабиринти на неяснота и неопределеност, водещи към безсмислието. По този начин светът се откъсва окончателно от онези форми на умпостижимост, в които хуманитаристиката би трябвало да намери епистемологичната си стабилност и самоувереност.

Свършена емблема на това състояние е натрапчиво припомняната от различни автори рисунката на Паул Клее с прословутия ангел, превърнал се посредством културфилософията на Валтер Бенямин в алегория на съвременността. В интерпретацията на Бенямин той се представя като ангел на историята, понесен неудържимо към бъдещето, на което е обърнал гръб, взирайки се в купчината развалини пред него, издигаща се към небето. Ангелът иска да спре, да осмисли видяното, да погребее мъртвите, но крилето му са опънати в обратната посока от вихър, идентифициран от Бенямин като символ на прогреса.

Интерпретацията на Бенямин е завладяващо красива и все пак може би трябва да си припомним, че едва ли случайно този „ангел на историята“ е наречен от създателя си *Angelus novus*. В светлината на това заглавие рисунката може да бъде прочетена с полюсно прео-

бръщане на перспективата – ангелът е устремен ведно с всевластния вихър напред, но ликът му е обърнат назад, защото очите му са властно приковани в онова, което остава там. Назад е онова, което те търсят. И тогава много по-естествено изглежда вписването на *Angelus novus* в алегиите на меланхолията, върху които Бенямин полага съвременната хуманитарна проблематика.

Особено властно е присъствието на меланхолията в опита на съвременността да изучава и интерпретира миналото. Като подложка от парещи въглени болезненият рефлекс превръща фундаментална на историческия дискурс в мъчително тревожна територия. Дискредитирането на историята не е въпрос единствено на промени в научната парадигма. То има и драстичен емоционално-психологически ефект, защото предизвиква спонтанно криза на отношението му минало. Същото минало, което му е изглеждало смислено в ясно очертаните си контури, започва да му се привижда като ирационална заплаха. Образът му се конкретизира като все по-нарастваща грамада от отломъци, неподдаваща се на сортиране и подредба. Фрагментите, оцелели от прежния интегритет, остават все по-назад и в ужаса от времето остава като единствена опора емоционалната връзка с тях. Но това не е носталгията на спомена, а меланхолната болка, която не само не отминава, но и настойчиво се възобновява, защото обектът ѝ е непостижимата собствена идентичност.

Цитираната в началото игрова констатация, че „носталгията не

е това, което беше по-рано“, може да бъде отнесена иронично и към сегашната – интелектуално и емоционално кризисна – ситуация. С постмодерното усъмняване, което ултимативно отне на идеите и реакциите ни правото на автентичност, самите тези маркери на собствената ни идентичност се превърнаха в обект на носталгия, които вече не знаем как точно да назовем. Защото не само носталгията, но и меланхолията не е вече същата. Поне онази, чрез която реагираме на света, назовавайки я неловко „носталгия“, е склонна да отмени двойствената природа на парадигматичния си модел и забравяйки алтернативите на самовглъбяването и летаргията, предпочитата едностранчиво да репродуцира с все по-голяма интензивност фазите на трескавата активност, на сардоничния смях и на натрапчивото многословие.

Един от най-пагубните механизми в меланхолния синдром е нежеланието да се освободиш от него. Което подсказва, че присъствието му като доминанта на културата ни ще бъде продължително. Ако, както изглежда, ще трябва да престоим във властта му и отвъд границата на века, която ни превежда също така и към следващо хилядолетие, би било може би разумно поне да си припомним, че най-представителният между традиционните случаи на меланхолия – парализираният от собствената си, обезкръвяваща го мисловност принц на Елсинор – отсъди като окончателен и върховен израз на връзката си със света замълчаването.

Текстът е публикуван през 2000 г.

Дистанционното обучение – мост между образователните модели на индустриалната и информационната епоха

➔ от стр. 21

По този начин се осигурява достъп не само до самия обект, но и към свързаните с него данни (контекст на обекта), благодарение на вградени процедури, удовлетворяващи формуирани заявки за търсене на информация от потребителя в хода на ползването на дадения обект. Осигуряването на интерактивно взаимодействие между обучаван и онлайн ресурсите от учебното съдържание по даден обект е възможно да се базира на формиращите се контекстуални връзки, които от своя страна да генерират семантични мрежи с динамична хипертекстова структура. Комуникационно-информационната инфраструктура създава функционално поле за виртуални библиотеки към дадено учебно съдържание, които съдържат релевантна информация, състояща се от множество „късове“ от множество дигитални ресурси [1].

Преходът от статичен към динамичен модел на “образование през целия живот” се проектира върху концепцията за “социалното образование”. Осигуряването на пожизнения образователен процес за всеки гражданин на Европа е въпрос преди всичко на финансово осигуряване. Разглеждайки процеса на обучението като комуникационен процес, проектиран върху съответната технологична платформа в хода на общественото развитие, можем да извлечем закономерности, които циклично се повтарят. Процесът на обучение като информационно-комуникационен процес може да се дефинира като обмен на отчуждено от създателя си знание между обучаващ и обучаван, същевременно той е симбиоза между два вида комуникация – непосредствена и опосредствена – между комуникиращите субекти в хода на обучението. [1]

Непосредствената (директна) комуникация характеризира I стадий от развитието на процеса на обучение в хронологията на развитието на човешкото общество. Тя се определя като визуална комуникация, доминираща в епохата до възникването на осмислената реч, след което се дообогатява и развива като аудио-комуникация, възприеманата чрез слуха устно-речева комуникация.

С развитието на производителните сили, науката, технологиите и тяхната взаимозависимост от развитието на социума, се преминава към II стадий, характеризиращ *опосредствената (косвена, индиректна) комуникация* в процеса на обучение. Опосредствената комуникация, за разлика от непосредствената, може да бъде отложена във времето, което произтича от появата на писмеността във всичките ѝ символни системи. Чрез пренасяне на информацията върху носители, отразяващи технологиите през различните епохи, се създава възможност нейното потребление и съответно комуникацията между субектите в процеса на обучение да се осъществява в следващи периоди от време. Книгопечатането затвърждава доминиращата роля на писмените комуникации в продължение на пет века, като неговото отражение върху развитието на образователната система има катализиращ ефект. Той се проявява както в нарастващия интензитет и обхват на образователния процес, така и в разширяване и обогатяване на неговото съдържание, съответстващо на развитието на науката, технологиите и обществото в цялост.

Откриването на следващия вид комуникация, базирана на електромагнитните сигнали бележи началото на III стадий от развитието на образователните информационно-комуникационни технологии – радиотелеграфната комуникация. Този стадий се характеризира с *повторение на непосредствената комуникация* на следващо качествено ново равнище. Комуникационната среда (телеграфът, телефонът радиото), дава възможност за използване на устно-речева комуникация и други звукови символни системи, за да се осъществи връзката между субектите в комуникационния процес, при което обменът на информация между обучаван и обучаващ е в реално време, но независимо от тяхното местонахождение. По този начин се създават условия за възникване на нови форми на обучение (например дистанционно обучение) и провеждане на глобални по своя обхват образователни стратегии, обхващащи нови слоеве от социума и предизвикващи нови ускорения в научно-техническия прогрес.

Възвръщането на писмените комуникации в нова комуникационна среда става с откриването на компютъра. Качественият скок, който се отбелязва в комуникационните технологии, е не само по отношение на коренните различия в психо-физиологичното възприятие на писменото слово от екрана на компютъра, но също и във възможността за интегриране в едно на визуалното и аудио-възприятието, съхранени на различните видове електронни носители. Началният период от развитието на компютърните технологии и базираните на тях компютърни комуникации характеризират IV стадий, който може да се идентифицира като *опосредствена, отложена във времето комуникация* между обучаващ и обучаван. Акът на информационното взаимодействие между тях се осъществява при прочитането на предварително подготвеното за обучение съдържание на даден вид електронен информационен носител от екрана на компютъра или с използването на друг потребителски интерфейс.

Свързването на компютрите в локални мрежи, а впоследствие тяхното интегриране с развитата телекомуникационна инфраструктура, бележи началото на V стадий – на *непосредствената комуникация*. Потенциалът на този вид компютърно-мрежова комуникация нараства с възникването и развитието на Интернет като универсална информационно-комуникационна магистрала. Възможността за непосредствена комуникация между обучаващ и обучаван в реално време, независимо от местонахождението им, с използване на всички сензори на човека, бележи началото на прехода към нова парадигма на образованието.

Относителната структурна устойчивост на курсовете е в основните елементи на всяка учебна дисциплина: описание на курса, програма, семинарни занятия, дискусии, тестове, индивидуална работа, проекти, изпити.

Присъствието на „електронен преподавател“ в хода на обучението се осигурява от съвременните аудиовизуални интерактивни технологии, основаващи се на използването на компютъра не само като крайно телекомуникационно устройство за обмен на информация между обучаващия и обучавания, но и осигуряващо интелигентното невидимо участие на обучаващия, помагачо активно за усвояване на ново знание.

Следва

Поколение	Модел на комуникация	Информационен носител	Информационен обмен	Вид комуникация
I поколение 1940–1965	Кореспондентски	Печатни документи	еднопосочен	Синхронна
II поколение 1965–1980	Аудиовизуален	Печатни документи, аудиокасети, видеокасети, радио, телевизионно разпространение	Еднопосочен, интерактивен (offline)	Синхронна
III поколение 1980–1990	Телекомуникационен	Аудио и видео – телеконференции Радио и TV конференции, компютърно обучение	Интерактивен (онлайн)	Асинхронна
IV поколение 1990–1995	Мултимедиен	Интерактивна мултимедия Интернет базирани технологии и ресурси	Интерактивен (онлайн)	Синхронна
V поколение 1995 –	Интелигентен гъвкав	Интелигентна среда, включваща: Интерактивна мултимедия, Интернет базирани технологии и ресурси, система за оценяване на знания с елементи на изкуствен интелект	Интелигентен Интерактивен (онлайн) процес на обмен на знания	Синхронна

[1] Върбанова-Денчева, К. Интелектуални комуникации и съвременни технологии. Алтернативи пред научните библиотеки. С., Акад. Изд. Марин Дринов, 115 с. с. 58-67

[2] Върбанова-Денчева, Кристина. Дигитална конверсия и функционална трансформация на библиотеките. София: За буквите - О писменехъ, 2009, 386 с.

МОРЯКЪТ и МОНАХЪТ

или стихове, писани с кръв от целувка

Николай НЕЙЧЕВ

Поетът Иван Янев мълча 15 години. Толкова изминаха от първата му стихосбирка *Думи от мълчание* (1994) до новата **От цветето до кръста**. **София: Захарий Стоянов, 2009**. Почти всичко предишно е публикувано и тук, дори пет от стиховете се появяват два пъти. Умишлено, или е редакторска грешка, не е важно. Според клишетото – грешката е вярна. Вярна, защото сякаш е рефлекс на основен мотив в тази поезия – *споменът*, неизбежно свързан с повторението: *Хоризонта има очертания./.../Човекът – спомените свои*. Дори проблемът не е в спомена (*негатив на мисълта*), а е свързан с невъзможността за постоянна пълноценност на винаги-сега, без да се прибавя до жалката компенсаторност на припомнянето. *Кога живях?* – тревожно пита поетът. Въпросът може да ни връхлети неочаквано на *ъгъла на някоя улица или на прага на някой ресторант* (А. Камю), и в опит за спасение човек интуитивно заминава нанякъде, но неизбежно се завръща „у дома“ и отново е завладян от смътното усещане за непълноценност, както на там, така и на тук-живеенето, т. е. от *болката по завръщането* или по-точно *от завръщането към предишната болка* (каквото впрочем от гръцки означава думата *носталгия*). Струва ми се, че в поезията на Иван Янев откриваме три чисти възможности за превъзможване на тази болка.

Първата е *непрекъснатата промяна*, която отхвърля лошата безкрайност на повторението (никога не замръкват два пъти на едно място), така се унищожават изходният пункт на битуването (центърът на носталгичното), защото *винаги и всяко тук-и-сега е уникално*. Отначало авторът търси и скъпернически събира *неповторими* поетични бисери в пустинята на ежедневието: *Сняг докосна земята/и тя побеля./ Дъхът ми стопли стъклата/и цветя по тях оживяха./В този миг на откровение/ пречистих душата*. От монотонността се изтръгват възхитителни и успокояващи мигове, но те се оказват само мигове, отминали по реката на времето и отново превърнали

се в спомена, заключени в *стаята на сърцето*. Поетът се опитва да постигне автентично *сега* и в алкохолно-кръчмарските сюити, създаващи сякаш постоянно усещане за друго битие: *Песента нахлу/с ритъм на бузуки/и стъпки на сиртаки,/а бялата ръка на вятъра/ косата ми разроши./Тогава болката,/като чиния в пода се разби*. Мистичен дъх витае в импресията *Шум/от криле на гълъб/събуди очите ми./ Отворих ги/и видях слънцето,/посипано със сол*. Но настъпва отрезвяването, а с него пак се връща чувството за непълноценно съществуване. Героят обаче съзира друг образ на неповторимостта – *морския простор* с вечното движение, изключващо може би възможността за завръщане. Морето е винаги различно: *ту сълза в околото на земята, ту пък в чаша се изсипа./Преля над хоризонта, или се сгуши в брега./И дълго пясъка целува...* Но и в почти детското възхищение от чудото на неповторимостта отново се прокрадва тъгата: *Пресъхна морето./ Фарът остана/за пътник в пустиня*. Уви, и морето има брегове, пристанища и фарове – неотменните знаци на завръщането, а значи и на носталгията. Одисеята приключва – *морякът* отново е на брега: *Боси стъпки/ще оставя/ по мокрите гърбове/на миди/и едно завръщане./заключено във тях,/да ме зове*. Опитът за присъствие там като *сега* и тук завършва неуспешно и е извор на разочарование, но това е мъжествена поезия, в която отсъства хленчът и героят поет предприема решителна стъпка в съвсем друга посока...

Тя е свързана с *втората* възможност за превъзможване на чувството за неавтентично битие – *постоянната статичност*. Човек се заключава в някакво тук-и-сега, без да го напуска. Така се изключва вероятността други, обитавани *временни* пространства, носталгично да го изместват, *защото единствено реално е мястото на постоянното присъствие*. Такава свършена форма е монашеското отричане от света и героят на Иван Янев е готов да я приеме: *Тръгвам/с влака последен/за спирка последна./Без спомен багаж./Без трудов стаж./Само с вината/първична в мене*. В атон-

ската обител медитативното религиозно чувство завладява душата на героя и трансформира осезаемо поетичния изказ: стиховете са задъхани лирически откъслечи, носени от болезнения поток на осъзнатата греховност: *Една сълза /пресече пътя./ На греха; Сърцето ми – /въглен на тамян./Да изгоня/ греховете свои...* Забелязва се явен отказ от „красотата“ на формата, безсилна да побере избликналите пориви към покаяние: замлъква поетичният сюжет, лиричната импресия се излива в прозаичен фрагмент: *Изживях/Едно раждане./Ще изживея/ Една смърт; Няма минало./ Няма бъдеще./Днес съм роден./ Днес ще умра...* Така, когато *смъртта* (за този свят) се превръща в *рождения ден/за духа*, алилурийно пее душата. Сякаш героят завинаги е разрешил проблематичността на съществуването. Уви, оказва се отново един мираж. Атмосферата на монашеската пустиня постепенно се насища с тревожни цветове и мириси, идващи отвъд каменните стени на килията и кипарисовите хълмове на Атон. *В пустинята/оазис се крие./.../ Къде да скрия /своята тъга?, отчаяно пита поетът*. И ето, полъхът от крилето на спомена поражда отново високия прилив на уж позабравения образ на морето: *Зад хълмове зелени./Очите сини./На морето търся*. И поетът вече знае, че е невъзможно да остане в иконичната заключеност на вечността (*Не дойдох монах да ставам...*), чувства, че споменът отново зове да бъде въплътен в реалност: *На криле-*

те на зората/към морето ще летя,/в хоризонта негов/ гнездо да свия...

Но е прибързано да решим, че лирическият аз на поета избира да се завърне „в света“ на предишното. Не – това е друго пътуване към един съвсем различен свят, свързано с *третия* опит за превъзможване на болката – *вербализацията на екзистенцията*. Вярата, че *Словото* е фундаментът на *Битието*, че нищо в света не може да стане факт на опита, историята и спомена, ако преди това не се е превърнало във факт на езика, тъй като *вещите и събитията изобщо се възприемат така, както се наричат* (Е. Сепир). Светът е такъв, какъвто е езикът – *езикът е дом на битието, а поетите и философите са пазителите на този дом* (М. Хайдегер), затова *само словото може да превърне рая в ад, а ада в рай* (перифразирайки Джон Милтън). Следователно ако езикът е дом на битието, то тогава *всеки поет е винаги „у дома си“*. Надявам се, че откровението за света като поетична реалност, става основно кредо за лириката на Иван Янев: *Затънал в мисли,/стигнах дъното/на една реалност, заключава поетът*. Но словесно-евхаристийното претворяване на действителността е мъчително творческо подвижничество, пораждащо у автора кризисно отношение към езика и думите. Рядко съм срещал поезия, която толкова откровено да се стреми към сливане с органиката на мълчанието: *Пирон/забит в дума./ Многооточие/от кръв; Мълчим./ От очите/ думите надничат.; Не знам молитви./Няма и думи./ Само сълзите/молят за помощ...* Поетът е сякаш готов да приеме, че устните са само за да целуват, а не за да изричат думи. И той е целуван до кръв от живота, но с мастилото на тази кръв се пишат истинските думи на поезията – *Ехо от мълчание/събуди умове...* Така по един парадоксален начин стремежът на поета към мълчание няма нищо общо с бездумието и обикновената човешка безсловесност. У поетите дори тишината е музика, а мълчанието – дума, твореща най-прекрасния свят от световите, в който да бъде едновременно *Моряк* и *Монах* е способен само *Поетът*.

10 студенти от университета ще се включат в представянето на Пловдив в „Европеана“

Петя КОЛЕНЦОВА

Втората конференция, посветена на проекта „Европеана“ на Европейската комисия за изграждане на виртуална библиотека на всички европейски езици, се проведе в началото на октомври в Пловдив. Темата този път беше „Българското съдържание в Европеана“. Дигиталната библиотека е едновременно музей и културен архив, даващ достъп до 10 милиона електронни обекта към момента – фотогалерии, картини, музикални произведения, карти, ръкописи, книги, филмови материали и др. Смислът на мащабния проект е всеки човек по света да може лесно да се информира за различните европейски страни, за тяхната култура, обичаи, изкуство и история.

По време на откриването евродепутатът Емил Стоянов съобщи, че ще отпусне 10 стипендии на студенти от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ през юли и август догодина, за да въведат материали и информация за Пловдив и региона в сайта.

Студентите, които ще поемат отговорната задача, ще бъдат подбрани от ръководството на Филологическия факултет. Миниработна група, съставена от представители на Народна библиотека „Иван Вазов“, Пловдивския университет и Държавна агенция „Архиви“, трябва предварително да формулира каква информация за Пловдив ще бъде въведена в „Европеана“, обясни предстоящия проект Стоянов. Предложенията на специалистите ще бъдат обсъждани на следващата конференция догодина.

„За мен е изключително важно, качествено и бързо да представим нашия град и околностите му. Мисля, че Пловдив ще има най-доброто регионално представяне в „Европеана“, заяви евродепутатът Стоянов. Според него, част от скептичното отношение към България идва от непознаването на страната ни. За да илюстрира важноста на представянето на града ни в проекта, Емил Стоянов показа белгийска карта на европейския континент от

Заместник-министърът на културата Тодор Чобанов и евродепутатът Емил Стоянов

IX век, на която Пловдив е отбелязан като основен културен център.

С конкретни теми и предложения в конференцията се включиха учени и специалисти от БАН, ПУ „Паисий Хилендарски“, СУ „Св. Климент Охридски“, Националния исторически музей, Държавна агенция „Архиви“ и др. Те препоръчаха обема, важноста и качеството на българското съдържание в „Европеана“. От Пловдивския университет участваха проф. д-р Клео Протохристова, доц. д-р Живко Иванов, доц. д-р Светла Черпова, доц. д-р Петя Бъркалова, гл. ас. д-р Иванка Гайдаджиева, доц. д-р Иван Джамбов и др.

Първата конференция по повод включването на България в най-голямата електронна европейска библиотека през април завърши с меморандум. В него участниците призоваха Министерството на културата да създаде Национален съвет по дигитализация на културното и историческото наследство на България. Наименованието на съвета е съвсем условно. Идеята е да има оторизиран от министерството орган, който да бъде генератор на идеи и да получи държавно, частно и европейско финансиране, за да работи целенасочено по включването на България в проекта „Европеана“. Министерството и до днес не е излъчило такъв орган.

Заместник-министърът на културата Тодор Чобанов, който пристигна в Пловдив за откриването на конференцията, заяви, че въпросният съвет

е в процес на създаване. „Някои институции са по-напред от други. Народната библиотека в регионален мащаб е първенец в дигитализацията. Въпрос на финансиране е да се създаде капацитетът. Едно е желанието на държавата и обществото да имат дигитализирано културно наследство, друго е възможността на институциите да го извършат като процес“, добави той. За финансирането на проекта Чобанов уточни, че ще се разчита основно на донорски средства, а държавата ще отпус-

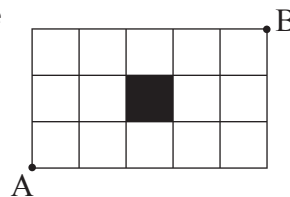
не скромни целеви субсидии.

Участниците в конференцията подготвиха подписа, в която за втори път се настоява Министерството на културата да създаде Национален съвет по дигитализация. Този път искането бе адресирано и до премиера Бойко Борисов. В документа се настоява да се формулират приоритетите, правилата и близкосрочните стъпки в областта на дигитализацията, както и да се координират инициативите на отделните институции. Участниците искат от компетентните органи да се създаде подходяща правна рамка, която да улесни практиките по дигитализация и съхраняване на културно-историческото наследство.

Емил Стоянов предвижда още две конференции, свързани с „Европеана“. Според него, включването ни в най-голямата европейска електронна библиотека не е толкова въпрос на средства, колкото на добра организация и сработване между институциите. Всички материали от конференцията „Българското съдържание в Европеана“ може да намерите в интернет страницата на евродепутата.

ЗАДАЧИ. ПЛОВДИВСКИ

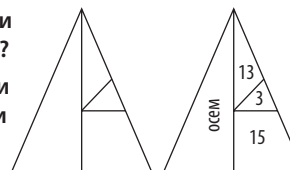
1. Една мравка трябва да се движи по линиите на квадратурата (на чертежа) като заобикаля страните на черния квадрат. Колко на брой са възможните най-кратки пътища от т. А до т. В?

- а) 8 б) 12 в) 16 г) 20 д) 21

2. Колко е броят на всички триъгълници на първия чертеж?

А колко е сборът на всички числа във всички триъгълници на втория чертеж?

- а) 30 б) 47 в) 40 г) 38 д) 100

Отговори на задачите от миналия брой

- Професорът трябва да отвори първата от подредените в кръг 7 бутилки.
- Принцеса Жозефина трябва да започне броенето двама души преди своя избраник.

Подготвил: доц. д-р Георги КОСТАДИНОВ